

İlliberal Liberteryenler: Neden Liberteryenizm Liberal Bir Görüş Değildir ve Bu İyi Bir Şeydir; Samuel Freeman'e Cevap*

Illiberal Libertarians: Why Libertarianism is not a Liberal View, and a Good Thing Too; Reply to Samuel Freeman

Walter Block**

Çeviren: Atilla Yayla***

Çevirmenin Takdimi

Samuel Freeman'in liberal düşünce dünyasında epeyce ilgi çeken yazısını daha önce çevirmiş ve Liberal Düşünce Dergisi'nde (2011'de) yayınlamıştım: "İlliberal Liberteryenler: Liberteryenizm Niçin Liberal Bir görüş Değildir?" (Liberal Düşünce, Yıl 2011, Cilt , Sayı 64, ss. 5-39 <https://dergipark.org.tr/tr/pub/liberal/issue/48185/609813>). Dergi'nin yazının yayınlandığı sayısında benim bu yazıya yönelik bir eleştirim de yer almıştı: "Amerikan Liberalizmi Ne Kadar Liberal?" (Liberal Düşünce, Yıl 2011, Cilt , Sayı 64, ss. 41-68 <https://dergipark.org.tr/tr/pub/liberal/issue/48185/609816>) . Daha sonra bu yazılar başka birkaç yazıyla birlikte bir kitapta derlendi: Hangi Liberalizm (Liberte Yayınları, 2013, (<https://www.liberte.com.tr/hangi-liberalizm>)). Aslında Freeman'e sadece benim gibi klasik liberaller değil anarko-kapitalistler de cevap vermişti. O günlerde vakit kıtlığından veya şimdi hatırlayamadığım başka sebeplerden bunlarla ilgilenememiştim. Bu elbette söz konusu kitap için bir zaftı. Aradan birkaç sene geçtikten sonra şimdi anarko-kapitalist çizginin önde

"Illiberal libertarians: Why libertarianism is not a liberal view, and a good thing too; Reply to Samuel Freeman, *Journal of Libertarian Studies*, V. 22 (2011): 537-580.

**İktisat Profesörü | New Orleans Loyola Üniversitesi İşletme Fakültesi
***Prof. Dr. | İstanbul Medipol Üniversitesi | atillayayla@yahoo.com
Liberal Düşünce Dergisi, Yıl: 26, Sayı:104, Güz 2021, ss. 209-250.

gelen isimlerinden Walter Block'un cevabî yazısını çevirdim. Siyasî gündemin çok yoğun olduğu ve hızla değiştiği ülkemizde fikir alanındaki tartışmaların işin esası olduğu gerçeğinin gözden kaçırılması ihtimâli maalesef çok kuvvetli. Nitekim sosyal medyada biraz gezindiğimizde bunun önemli ölçüde gerçekleştiğini ve insanların bir olay, bir mesaj, bir yorum üzerinden liberalizmin zengin fikir dünyasını, hem de tüketici ve tekelci biçimde yansıttığını zannettiğini görmekteyiz. Bu yüzden, kalıcı eserlerin Türkçeye çevrilmesi ve işin erbabı arasında tartışılması büyük önem ve değer taşımakta. *Hangi Liberalizm* kitabının yeni baskısına da dâhil etmek istediğim bu makaleyi konuyla ilgilenenlerin dikkatine sunmaktan memnuniyet duymaktayım.

Liberteryenizm zor kullanımıyla ilgili bir siyasî felsefedir. Liberteryen hukuka saldırmazlık aksiyomu tarafından rehberlik edilir ki bu aksiyom yetişkinler için başka birinin şahsına veya mülkiyetine karşı saldırganlık yapmadığı takdirde diledikleri şeyi yapmanın legal olması gerektiğini şart koşar (Mercer, 2004).

Liberteryenizm per se ahlâk hakkında değildir. Liberteryenizm zor kullanımının haklılaştırılmasıyla alâkadar olan bir siyasî felsefedir. Liberteryen hukuka yetişkinler için başka birinin şahsına veya mülkiyetine saldırmadıkları takdirde diledikleri şeyi yapmanın legal olması gerektiğini şart koşan saldırmazlık aksiyomu tarafından rehberlik edilir.

Bu yüzden liberteryen hukukta bir davranışın legal oluşu veya illegal oluşu onun ahlâka dâhil veya ahlâk dışı oluşuna değil, bir saldırganlık davranışının gerçekleştirilip gerçekleştirilmediğine bağlıdır. Gerçekte, hiçbir liberteryen insanın dünya üzerindeki egemenliğini akıllıca ve iyi icra etme ahlâkî görevine karşı çıkmayacaktır, yalnızca bir ahlâkî görevin, en azından hukukta, zorla tatbik edilebilir bir legal emirle karşılaştırılmamasını savunacaktır (Mercer, 2004).

Waco. Ruby Bayırı. Murrah binası. 9/11 - Dünya Ticaret Merkezi. Haiti. Ruanda. Irak. Afganistan. İsrail-Filistin Savaşları. I. Dünya Savaşı. II. Dünya Savaşı. Nazi ölüm kampları. Sovyet Gulagları. Cinayet. Tecavüz. Hırsızlık. Adam kaçıрма. Kölelik.

I. Giriş

Niçin iki alıntının birleştirilmesi ve sonra insanın insana gayri insanî davranışlarının uzun listesi? Liberteryen felsefenin insanın insana gayri insanilikleriyle bağdaşmaz olduğunu anlatmak için. Eğer insanlar "bir başkasının şahsına

ve mülkiyetine karşı saldırmaktan” basitçe geri dursalar, dünya mükemmel bir yer olamayabilse de¹, en azından listelenmiş dehşetlerden kurtulacaktık. Çünkü bu davranışların hepsinin ortak bir tarafı var: Şahıslar ve onların mülkiyeti saldırıya veya başlatıcı şiddete veya kendilerindeki veya fiziksel nesnelerdeki mülkiyetlerine karşı davet edilmemiş sınır aşmalara tabidirler (konudurlar). Bunların birini, istisnasız tamamen engelleyin, diğeri hemen ortadan kaybolur. “Hepsi değil fakat” ortadan kaybolur. Toptan ve tamamen sona erer.

Şimdi kesin olarak, iyi niyetli tüm insanlar başlangıç şiddeti ve zor gibi gayri insanî aktivitelerin tam ve mutlak sonunu istemez mi? Eğer böyle düşünürseniz, liberteryenleri “liberal” olmamakla itham eden ve liberteryenizmi tüm şeyler arasında feodalizme benzeten Freeman’ı (2002) hesaba katmıyorsunuz.

Liberteryenizm yaygın biçimde yanlış anlaşılmıştır ve burada incelenen makale istisna değildir. Liberteryenizm bir siyasî felsefedir, bir hayat felsefesi değildir. Liberteryenizm tek bir soru sorar ve bu soruya tek bir cevap verir. Soru şudur: Hangi şartlarda zorun veya şiddetin kullanımı legal olarak haklıdır? Ve cevap şudur: Yalnızca bir şahsa veya onun meşru olarak sahiplenilmiş mülkiyetine karşı daha önceki zor veya şiddet kullanımına (savunmak, mukabele etmek, cezalandırmak için) cevaben. Bu yazımın amacı liberteryen felsefeyi Freeman’ın saldırılarına karşı savunmak ve onun liberteryen felsefe hakkındaki yanlış kavrayışlarını düzeltmektir. Freeman’ın taslağını takip etmekteyiz: Seksiyon II Bir Liberal Anayasa’nın Kurumsal Veçheleri 1. Temel Özgürlüklere Eşit Haklar; 2. Fırsat Eşitliği; 3. Pazarlar, Tahsisçi Etkinlik ve Sosyal Minimum; 4. Kamu Malları; 5. Hukukun ve Politik Otoritenin Kamusal Mahiyeti; III. Liberteryenizmin Oluşturucu İlkeleri; IV. Liberteryenizm Niçin Liberal Bir Görüş Değildir; 1. Temel Hakların Tam Feda Edilebilirliği; 2. Mutlak Mülkiyet ve Tiksindirici Ayrımcılık; 3. Pazarlar ve Monopoller; 4. Kamu Mallarının ve Sosyal Minimumun Liberteryen Reddi; 5. Bir Özel Güç Olarak Siyasal Güç; V. Sonuç

II. Bir Liberal Anayasanın Kurumsal Özellikleri

Bu girişle artık Freeman’ın (2002) tüm külliyatını değerlendirmeye ve reddetmeye hazırız. Bu satırların yazarı kendisinin liberteryenizm reddini aşağıdaki sözlerle başlatır.

¹ Kurbansız suçlar hâlâ var olmaktadır. Uyuşturucu müptelalığı, fahişelik, pronografi, kumar, aşırı alkol tüketimi, rıza gösteren yetişkinler arasında cinsel ilişki vs. kuşkusuz saldırmayanlara karşı fiziksel saldırganlığın durmasıyla devam edecektir.

Bir felsefi doktrin olarak liberalizm bir sosyal ve politik kurumlar sistemi olarak liberalizmden ayırt edilebilir. Liberalizm kabul eder ki, ilk olarak, esasi (intrinsic) malların bir çoğulluğu vardır ve hiçbir hayat tarzı onların tümünü kuşatamaz (ihtiva edemez). O zaman kendi hatırları ismi tasdik etmeye değer farklı hayat biçimleri vardır (2002, 105).

Bunu bir bakış açısından okuyarak insan kolayca Freeman ile hemfikir olabilir.² Gerçekten iki dünya görüşü arasında dünya kadar fark vardır³ ve bu da iyi bir şeydir. Bunun sebebi bunların ikisinin, münasip biçimde çok farklı meselelerle meşgul olmalarıdır ve eğer bu noktada özdeş olsalardı her ikisi de işlerini yapıyor olamazlardı. Bu şekilde balık ve bisikletler arasında dünya kadar fark vardır ve bu da iyi bir şeydir; bunların her biri çok farklı özleri ifa edecek işlere vb. sahiptir. Burada liberalizm, bir hayat felsefesi, “herkese sahip olduğunu” (“each to his own”) veya “farklı milletler için farklı hareketleri” vurgularken, liberteryenizm, esas itibariyle ceza kanununun ne olması gerektiğiyle ilgili bir teori, sadece, bu tür meselelerde hiçbir yetki alanına sahip olmaz.

Ancak başka bakış açıları var. Alternatif bir açıdan bakarak öyle ince (kurnaz) olmayan birinin liberalizm lehine liberteryenizmi bir yana bıraktığını görürüz. Sonraki (liberalizm) hayat biçimine müsaade eder, ilki (liberteryenizm) görünüşte müsaade etmez. Mamafih, şüphesiz liberteryenizm cinayete, hırsızlığa vs. müsaade etmez. Bu bakımdan ikisi arasında bir fark varsa, liberalizm öylesine “açık” tır ki, müsaade eder. Freeman bu özgül sonucu beğenmeyebilir (sevmebilir) fakat izleyen analizde bunun doğru olduğunu göstereceğiz.⁴ Ancak, icat edilmemiş sınır aşmalar eksik olarak, liberteryen legal kodda, tüm işgal edici olmayan davranışlara, başka biri için ne kadar tiksindirici olursa olsun, hukuk tarafından müsaade edilecektir. Liberalizm bu “liberalite” seviyesine ulaşabilir mi? Umulmaz.

Fakat bu liberalizmi liberteryenizmden yeterince ayırmaz. Çünkü onlar başka bir anlamda çatışmazlar (ihtilâfa düşmezler); önceki sonrakinin sınırlı bir veçhesidir. Burada liberteryenizm liberalizmden mantıksal olarak daha tutarlı ve kuşatıcı bir teoridir. Onların seks üzerine iki görüşünü ele alın. Liberalizm “Rıza gösteren yetişkinler arasındaki her cinsel davranış legal

2 Fish'e özürlerle (1994).

3 Güya feministlere özür yok. Onları “güya” diye karakterize etmekteyim çünkü ana çizgi sol feminizmin kadınların haklarını savunduğunu hiç düşünmüyorum (bkz. Walker vd, 2004; Block; 1991; Block ve Walker, 1985). Tersine, Association for Libertarian Feminists gibi liberteryen (<http://www.alf.org/>) ve Wendy McElroy (<http://en.wikipedia.org/wiki/Wendy-Mcelroy>) ve Candice E. Jackson (http://en.wikipedia.org/wiki/Candice_E._Jackson) gibi liberteryen veya bireyci feministlere (burada “güya” değil) büyük saygı duyuyorum.

4 Kendimizi görmek için, Freeman doğru şekilde liberallerin archistler yani devletçiler olduğunu iddia etmektedir. Fakat göstereceğimize üzere, devlet belli bir coğrafi alanda başlangıç zoru tekeline sahiptir ve böyle olarak mecburen “vatandaşları” olarak adlandırmaktan memnuniyet duyduğu kimselerden çalma ve direndikleri takdirde onları öldürme işindedir.

olmalıdır” der. Bunun tersine liberteryene göre, rıza gösteren yetişkinler arasındaki her davranış, cinsel, sosyal ve hatta ticari, legal olmalıdır. Böylece bu durumda liberteryenizm liberalizmin temel kaziyesini kabul eder fakat onu çok daha genişçe, tam olarak ve tutarlı biçimde uygular.

Freeman (2002, 106) “Siyasî konseptler haritasına, her biri ‘liberalizm’ olarak adlandırılan üç çağdaş görüşü yerleştirmek ister: (1) Klasik Liberalizm, (2) ‘Yüksek’ Liberalizm adını vereceğim şey ve (3) Liberteryenizm.” Freeman “‘klasik liberalizm’ terimini Laissez-faire doktrinini onaylayan ve etkin pazar dağıtımlarının adaletini kabul eden fakat pazar toplumunun kurumlarını idame ettirmek için yeniden dağıtıma müsaade eden liberalizme işaret etmek için Kıtasal anlamda” kullanmaktadır.

Burada duralım çünkü daha şimdiden problemler var. *Columbia Encyclopedia*’ya⁵ göre “Laissez-faire” şu anlama gelir, “iktisatta ve siyasette kendi başına bırak, ekonomik sistemin hiç devlet müdahalesi olmadığı zaman en iyi şekilde işlediği doktrini. Bu doktrin, doğal ekonomik düzenin regülasyon tarafından engellenmediği (bozulmadığı) zaman bireyler için ve dolayısıyla bir bütün olarak toplum için maksimum refahı temin edeceği inancına istinat eder.” Freeman bir taraftan klasik liberalizmin bir Laissez-faire felsefesi olduğunu iddia ediyor, iyi güzel, öyledir. Fakat diğer taraftan onun gelirin “yeniden dağıtımına müsaade ettiğini” iddia etmekte, elbette devletin “pazarlara hiç müdahalesi” olmamasıyla mantıksal olarak bağdaşmaz bir politika.

Ve “pazar toplumunun kurumlarını korumaya” gelince bunun bu kurumları bozarak, yani bu varsayılan hedeflere devlet müdahalesini kullanarak nasıl elde edilebileceğini anlamak zordur. Pazar toplumunu muhafaza etmek için paranın zorla yeniden dağıtımını yoluyla devleti kullanmak “müşterilerine” güvenlik sunan (öneren) bir koruma roketi gibidir. Bu mantıksal olarak, *yapılamaz* çünkü onun “müşterileri” gerçekten kurbandırlar. Ne de yazarımızın senaryosu vuku bulabilir, çünkü devlet güya pazarları “korumak” için müteceviz elleriyle pazara girer girmez, bu suretle ve mecburen öyle olarak, pazarları *bozar*.

Eğer, gece vakti birbirinin yanından geçip giden gemiler gibi olmak yerine iletişime muktedir olacaksak, daha iyi bir plan kullanılmalıdır. Aşağıdakini teklif ediyorum. Yelpazenin bir ucunda anarko-kapitalizm. Burada hiç devlet yok, “politik araçlar” yok⁶, her şey özel, her şey gönüllü. Böyle bir

5 <http://www.bartleby.com/65/la/Laissezf.html>; erişim tarihi 4/9/04.

6 Oppenheimer de (1975, s. 12) ifade edildi:

“Beka peşindeki insanı ihtiyaçlarını tatmin etmek için gerekli araçları elde etmeye sevk etmenin taban tabana zıt iki yolu vardır. Bunlar çalışma ve soygundur, kişinin kendi emeği ve diğerlerinin emeğinin zorla ele geçirilmesi. Diğerlerinin emeğinin mükâfatı verilmemiş şekilde (kendine) mal edilmesi “politik araçlar” adlandırılabilirken, kişinin kendi emeğinin başkalarının emeğiyle eşit mübadelesine ihtiyaçlarını tatmini için “ekonomik araçlar” adını vermeyi teklif ediyorum” (Rothbard tarafından zikredildiği üzere, 1998, s. 49-50, dipnot 4).

sistemde hiç vergi yoktur. Bu görüşün en keskin sözcüleri Murray Rothbard (1982), Hans Hoppe (2001) ve Lysander Spooner'dir (1870). Sırada bir sonraki liberteryen minarkizmdir, bu perspektiften devlet bu felsefenin saldırmazlık aksiyomunu korumayla sınırlıdır. Bu amaca yönelik olarak, üç araç kullanır: Yabancı müdahalecilere karşı savunmak için ordular, iç saldırganlara karşı korumak için polis ve suçluluğu veya masumiyeti belirlemek için mahkemeler. Vergileme ya tamamen namevcut olacak ve devlet fonksiyonları gönüllü olarak finanse edilecektir ya da sıkı bir şekilde bu fonksiyonları ifa etmek için gerekli miktarla sınırlanacaktır. Genel olarak GSYİH'nin vergilerle alınacak oranı %5-10 civarında olacaktır. Bu pozisyonla birleştirilen en göze çarpan isimler Robert Nozick (1974) ve Ayn Rand'dır (1957). Bu ikisi birlikte, liberteryenizmi kapsar ve bitirir. Bundan sonra artan devletçilik istikametinde klasik liberaller yer alır. Bu görüşte, şimdiye kadar bahsedilen üç kuruma ilaveten, paranın devlet tarafından yaratılması, devletin eğitime müdahalesi, gelirlerin altına düşmesine müsaade edilmeyecek nispeten düşük gelir güvenliği tesis etmesi, kamu yolları ve oto yolları, limanlar, sivrisineklerin azaltılması dâhil, antitröst ve kamulaştırma vs. dâhil saldırmazlık aksiyomuyla bağdaşmayan birçok diğer fonksiyon dâhil, fakat hiçbir şekilde onlarla sınırlı olmayacak şekilde çok sayıda müdahale haklılaştırılacaktır. Bu pozisyonun mevcut savunucuları Milton Friedman (1962), James Buchanan ve Gordon Tullock (1962) ve Friedrich Hayek'i (1944)⁷ kapsar. Bu görüşten kaynaklanan spesifik vergi oranları olmamasına rağmen insan okumalarından %20-30 arasının kabul edilebilir olduğu düşüncesini edinir. Daha sonra Freeman'ın yüksek liberalizm olarak adlandırdığı, daha doğru şekilde sol liberalizm veya sosyalist liberalizm yahut liberal sosyalizm olarak karakterize edilen şeye varırız.⁸ Bu görüş, pozitif kayırmacılık, örgütlenme özgürlüğüne karşı kanunlar, zora dayalı sendikacılığa azgın destek vs. gibi (liberteryen perspektiften) birçok diğer hak ihlallerini ekler. Bu satırlar yazıldığı sırada GSYİH'nin kamu sektörü yoluyla kullanılan miktarı %35 civarındadır. Sol liberaller, özellikle daha fazla refah ve kamusal işler ve daha geniş bir sivil servis için bir artış istediğinden onların hedefini belki %45-65 olarak karakterize edebiliriz. Bunlar onaylamadıkları bir devlet programıyla hiç karşılaşmayan liberallerdir.⁹

Belki bu tabloda bazı hatalar olabilir, yukarda anlatılan pozisyonlarda şüphesiz örtüşmeler vardır. Fakat bu Freeman tarafından sunulandan daha doğru bir politik tiplemedir.

7 Bunun bir eleştirisi için bkz. Block, 1996.

8 Freeman bu görüşü niçin "yüksek" diye karakterize etmeyi istediği gerçekten tuhaf. Belki de şaşırtmak için. Dış politika haricinde neo-konservatifler bu kategoriye girer.

9 Şüphesiz, askere, polise ve belki CIA ve FBI gibi gruplara dair olanlar hariç.

Freeman (2002, 106) ile başka bir güçlük onun yeniden dağıtımın pazar toplumunun kurumlarını koruduğu iddiası bakımından doğar. Bir “pazar toplumu”, eğer bir manası varsa, gelirlerin, serbest teşebbüs sistemindeki katılımcıların diğerlerinin (alıcıların) onları gördüğü biçimiyle katkılarını yansıttığı bir sosyal sistemdir. Diğer taraftan, “yeniden dağıtım” sadece hırsızlığın karartıcı eş anlamlısıdır. Yeniden dağıtım gelirleri ekonomik üretkenliği değil fakat siyasal gücü yani pür çıplak saldırganlığı yansıtacakları şekilde değiştirir.

Bu ikisi mantıksal olarak bağdaşmaz. O zaman Freeman birinin diğerini “koruyabileceği” iddiasıyla neyi kastetmektedir? Netice itibariyle kareler daireleri veya daireler kareleri koruyamaz.¹⁰ Ancak, bu iddianın erdemi ne olursa olsun, en azından savaş devam ederken, savaşın barışı koruyamayacağı kabul edilmelidir. O zaman en azından Freeman yeniden dağıtım vuku bulmaya devam ettiği sürece pazarın “korunamayacağını” kabul etmelidir. En fazlasından belki o (pazarın korunması) daha sonra elde edilebilir.

Benzer şekilde, bu yazar Franklin Delano Roosevelt’in New Deal ile “kapitalizmi kurtarmış” olmakla ün kazanmış olması tarzında yeniden dağıtımın pazarları muhafaza ettiğini söylemektedir. Şüphesiz bu başkan böyle bir şey yapmadı çünkü onun sosyalist müdahaleleri, W.P.A, Sosyal Güvenlik, Tennessee Valley Authority, Smoot Hawley, Civilian Conservation Act vd. tam da serbest teşebbüsün aforoz edilmesiydi (Rothbard, 1963). Fakat bunlar demokratik sosyalizm veya karma ekonomi yaratmadı mı ve böylece kapitalizmden daha da büyük bir sapma olan açık sosyalizmin veya komünizmin önüne geçemedi mi? Zerresi bile değil. Bunlar daha ziyade bunu (sosyalizmi veya komünizmi) çok daha muhtemel hâle getirdiler.

Benzer tarzda, ABD bazılarında diğer bazılarında fonların zorla naklinin zuhurundan önce çok daha kapitalist bir ülkeydi. Zenginden fakire demeye direnmekteyim, çünkü bu hiçbir şekilde açık (clear) değil. Evet, bir miktar refah yoksulluğun vurduklarına gider. Fakat onun büyük bir miktarı şirket (corporate) refahı serserilerine (bums) finansal yardımdan, tam da ters istikamette transferlerden oluşur. Fakir insanlara rüşvet vermenin özel mülkiyet haklarına karşı devrimleri önlemenin en iyi veya tek yolu olduğunu ileri sürmek bir ampirik ve gayet aceleci iddiadır.¹¹ Her halükârda, hemen hemen tüm devrimler çok fakirlerin dışındaki gruplar tarafından kışkırtılır ve daha fazla laissez-faire müdahalecilikten daha fazla eşitlik yaratır (Gwartney ve Lawson, 2000, 17).

10 Barış savaşa varamaz fakat bazıları (adil) savaşın (gerçek) barış için gerekli olduğunu ileri sürebilir.

11 Şimdi varsayıyoruz ki, yalnızca tartışmak için, refah ödemelerinin yönü en üstte bulunanlardan en alta bulunanlara gelir dağıtımında net dengededir.

Freeman (2002, 107) diyor ki: “Doğru anlaşıldığında, liberteryenizm liberalizmin tarihsel olarak kendisini ona karşı savunduğu bir görüşe benzetmektedir, feodalizmin altında yatan özel siyasal güç doktrini.” Aşağıda bu görüşe muhalefet etme fırsatına sahip olacağız. “Özel politik güç”, kare daire gibi gerçek bir kavramsal çelişkidir.¹² Eğer herhangi bir siyasal güç varsa, bu mecburen devletten kaynaklanmalıdır. Bütün biçimleriyle devletçilikten kaçan özel bireyler yalnızca pazarlara katılımcılar olarak anılabilir.

1. Temel Özgürlüklere Eşit Haklar

Freeman'e göre (2002, 108) göre, “Bir liberal toplumun en karakteristik özelliği onun inançlara ve farklı hayat yollarına (biçimlerine) toleransıdır. Muhalliflik, uymama ve garanti edilmiş bir bağımsızlık alanı sosyal hayatta normal kabul edilir.” Bu ifadenin klasik liberalizm (bu kelimenin 19. yüzyıldaki anlamıyla) veya liberteryenizm söz konusu olduğunda, belli bir tınlamaya (resonance) sahip olduğu inkâr edilemez. Fakat Freeman'ın sol (kelimenin 20. yüzyıldaki anlamıyla) liberalizmi söz konusu olduğu ölçüde, bu yalnızca sivil veya şahsi özgürlükler ve ekonomik haklar değil, kurbansız suçları kapsayan sapkın (deviant) pratikler etrafında toplanan sosyal haklar için geçerlidir. Meselâ pornografi ve fahişelik¹³, garip saç ve giyinme biçimleri, homoseksüellik, ırkların karışması, kumar oynama, özgür konuşma vs. Burada iki yarışan felsefe, liberteryenizm ve liberalizm¹⁴ ciddî bir anlaşma içindedir. Kesinlikle bu tür davranışları savunmak için çeşitli sivil özgürlükler birliklerinin doğacağına inanılabilir.

Ancak Nozick'in (1974, 163) “rıza gösteren yetişkinler arasındaki kapitalist davranışlar” olarak karakterize ettiği şeyler bakımından -kâr maksimizasyonu, faiz uygulama, bir aktörün rakiplerini işin dışına sürececek şekilde rekabet etmeye teşebbüsü¹⁵- durum tam da tersidir. Burada sol (“yüksek”) liberaller uyumsuz (non-conforming) davranışa karşı şiddetle *müsamahasızdır*. “Garanti edilmiş bir bağımsızlık alanı” bir boş gayedir. Freeman'ın kendisi kendisinin liberal tolerans iddiasını “öngörölmüş sınırlar ile” şartıyla (2002, 108) sınırlandırmaktadır ve bundan daha doğru sözler (kelimeler) asla söylenmedi.

Freeman (2002, 108) liberalizmin “dini inançların özgürlüğünün” çoğunu savunmakta fakat bu “öngörölmüş sınırlar” hakkındaki her şeyi unutmakta. Dini inançların özgürlüğü, liberal sözlükte, eşcinsellerin, kadınların,

12 Burada bireysel hırsızlardan, haydutlardan ve küçük gangster gruplarından ayırmaktayız.

13 Modern liberalizmin yerinin feminizm tarafından alınması ölçüsünde bu ilk ikisi artık geçerli değildir.

14 Bundan sonra bu kelimeyi modern veya sol liberalizmi, yani sosyalizmi tasvir etmek için kullanacağım.

15 Aracı, şartların kötü olduğu işyeri işleticisi, ev sahibi, iç şehir tüccarı, spekülâtör olma hakkında hiçbir şey dememek için. Bu konuda bkz. Block (1976).

siyahların vb. çalıştırılmasını emreden siyasal bakımdan doğru eski fikirlerle çatıştıkları zaman, kesin bir durum olmaz. Hatta Freeman'ın çok övülen "konuşma, basın ve kanaat, tüm konuları araştırma özgürlüğü" (2002, 109) bile holokost inkârı veya ırksal farklılıklar hayaletiyle çatıştığı zaman saman alevi gibi ortadan kaybolur. Güya sol liberal tolerans üzerindeki ayıp. "Örgütlenme özgürlüğü" zora dayalı sendikacılık, pozitif eylem ve ayrımcılık yapmama konuları karşısında Sahradaki çöl gibi erir (Epstein, 1992; Lewin, 1997; Block, 1998; Williams, 1982; Whitehead ve Block, 2001).

Freeman (2002, 109, dn. 11) şöyle diyor:

"Bir kişinin ifade özgürlüğü eğer o olması yakın şiddete veya korkuya (yani tehditlere, komplolara veya isyana teşvike) veya mülkiyet haklarıyla ilgili hilelere (suiniyetli veya sahte reklam yapmaya) veya şahsi bütünlüğe/itibara haklılaştırılmaz zarara (özel iftiraya veya mahremiyetin ihlaline) sebep olursa sınırlanabilir."

Burada öyle çok yanlış var ki nereden başlanacağını bilmek zor. Yazımızın portakalları, elmaları ve kavunları karıştırmasıyla başlayabiliriz. Freeman'ın meyve salatası yaklaşımı sözde pozitif haklar (yani başkalarının paahasına beslenme, ev edindirilme ve giyindirilme "hakkı") ile gerçek negatif haklar (mesela öldürülmeme, tecavüz edilmeme, soyulmama hakkı) arasında ayırım yapmamakta. Onun yerine bunları birbiriyle karıştırmakta. Sonra liberteryenlerin de kanunla tehditlere, hileye, yanıltıcı reklam yapmaya ve diğer gerçek haklar ihlallerine karşı çıkacağı gerçeğini tanımamakta.

Üçüncü bir hata Freeman'ın "ifade özgürlüğü" şampiyonluğu (Freeman 2002, 108-109) ile şiddete tahrik ve iftira gibi şeyleri illegal kılma -ifade özgürlüğünün iki paradigma vakası- arasındaki çelişkisini cilalamasıdır. İlkinin alalım. Kışkırtmaya karşı yasaklar bir özgür irade yokluğunu ima eder. Çünkü eğer sizi "kışkırtabilirsem" o zaman sizi kontrol edebilirim ve siz bağımsız yargıdan ve sorumluluktan yoksunsunuzdur.

Rothbard'a (1982, 80) göre; "İsyana kışkırtmak" illegal olmalı mıdır? Varsayın ki Green bir kalabalığa şiddet kullanmayı tavsiye eder: "Gidin! Yakın! Yağmalayın! Öldürün!" ve kalabalık bunu yapmak için ilerler, Green'in bu kriminal faaliyetlerle bir alâkası olmaz. Her insan dilediği bir davranış biçimini benimsemekte veya benimsememekte özgür olduğundan, Green'in bir bakıma kitlenim üyelerini kriminal faaliyetlerine belirlediğini söyleyemeyiz; onu, tavsiyesi yüzünden, onların suçlarından hiçbir şekilde sorumlu kılamayız. Bu yüzden "isyana tahrik", tümüyle bir insanın ondan dolayı suça bulaşmadan konuşma hakkını kullanmasıdır.

Kesinlikle. Tahriğin kanun dışı kılınması özgür iradenin inkârı üzerine dayanır. O işitenin (ve müteakip isyancının) bir makine, tamamıyla telkin

edilebilir biri olduğunu iddia eder. Öyleyse niçin tüm reklamları kanun dışı kılmamak, yalnızca hileli reklamları kanun dışı kılmak? Daha kötüsü, tüm yaptığı bizi birbirimize köle yapması yüzünden niçin *tüm* konuşmayı kanun dışı kılmamak? Fakat bu politik felsefenin tümüne karşı. Eğer insan kendisi için kararlar oluşturamazsa, ona bir yetişkin, toplumun bir üyesi olarak muamele etmek nasıl haklılaştırılabilir?

Şimdi iftiranın yasaklanmasını düşünün. Bu tür kanunların problemi onların insanların munasip biçimde kendi şöhretlerine sahip olmalarını gerektirmesidir. Fakat bu çok problemlidir (Block,1991, 59-62). Çünkü eğer ben kendi şöhretime sahipsem, sizin benim çabalarımla ilgili eleştirel filminiz veya kitap değerlendirmeniz benim kendi şahsımdaki mülkiyet haklarımın altını oyma durumu teşkil edecektir. Paradoksal olarak bizim şöhretlerimiz diğer insanların düşüncelerinden oluşur ve insan diğerlerinin düşüncelerinin sahibi olamaz. A'nın şöhreti A'nın kendisi hakkında ne düşündüğüne dayanmaz. Daha ziyade, tamamıyla diğerleri, B.C, ...Z'nin onun hakkında ne düşündüğüne dayanır. Fakat A, diğerlerinin, B.C, ...Z'nin düşüncelerine sahip olmadığından, kendi şöhretine sahip olamaz. Evet, onu iyi dilek biçiminde satabilir (sunabilir) ve onu iyi bir şöhret yapmak için sıkı çalışabilir, fakat bu inkâr edilemez gerçeklere rağmen, mantıksal olarak kendi şöhretine sahip olamaz.

Bir diğer paradoks: Bir tam ifade özgürlüğü liberteryen rejiminde¹⁶, şöhretler şimdi olduklarından daha *güvende* olacaktır. Çünkü hâlihazırda birisi iftira atmaya giriştiği zaman, ona karşı çareler, en azını söylersek, gayri mükemmeldir, özellikle iftiracı *The New York Times* gibi zengin ve güçlü bir korporasyonsa.¹⁷ Liberteryen kurallara göre, tersine, iftiralar öyle çok ve hızlı gelecektir ki artık ortalama işiten “ateş olmayan yerden duman çıkmaz” diye akıl yürütmeyecektir. Satılık evler, kayıp ev hayvanları vs. için istenen yardım ilanlarını kapsayan gazete sütunlarına ilaveten iftira sütunları olacaktır. Bu sütunlar “John naylon pantolon ile banyo yaptı”, “Pete bir kadın peşinde koşucudur”, “Joe bir tecavüzcüdür” vs. iddialarıyla, ithamlarıyla doldurulacaktır. Muhtemelen böyle ortaya atılan binlerce, milyonlarca suçlama olacaktır. Fakat bu suçlamaların gerçek habisliği onların mevcut gücünü iptal edecektir. Artık sırf bir iddia bir şöhrete zarar vermeye yetmeyecektir. Böyle bir hukuk düzeninde bu ithamları yapanlar onları doğru delille desteklemek zorunda kalacaktır. Yani iftira yalnızca nispeten kudretsiz kılınacak ve şöhretler daha güvende olacaktır.

16 Bu başka birini tehdit etme özgürlüğünü kapsamaz, çünkü bu başlatıcı şiddet teşkil eder ve bunun yalnızca yasaklanması liberteryen felsefenin esasıdır.

17 Biri böyle bir firmaya karşı iftira atsa, meseleler tersine dönecektir. Burada insanlar ihtiyatlı şekilde “basmaya uygun” tüm haberleri yayan kurum etrafında durmalıdır, en azından kendilerini böyle bir davada davalı olarak bulmamak için.

Freeman (2002, 109) yazısında bu noktada bir vazgeçilemezlik tartışması başlatır. Kendisi gibi liberallerin hakların “hem temel hem vazgeçilemez” olduğunu “bunun onların diğer politik değerler üzerinde mutlak üstünlüğe sahip olduklarını; temel olmayan haklar için feda edilemeyeceklerine veya onlarla karşılaştırılmayacaklarını” kabul ettiğine ısrar eder.

Bu meseleyi ortaya atmak yanlış olduğu kadar gereksiz de. Niçin önceki? Bu yazar güya bir tarafta liberteryenizm diğer tarafta (sol) liberalizm arasına bir takoz koymaya (sınır çizmeye) teşebbüs ediyor.¹⁸ Bunu yapmanın münasip yolu, şüphesiz, iki perspektifin uzlaşmadığı alanlarda yoğunlaşmaktır. Bu bakımdan vazgeçilmezliğin problemi, tüm sol liberaller onu tercih edebilirken, bunun liberteryenlerin büyük çoğunluğu için de geçerli olmasıdır. Gerçekte, konu üzerindeki araştırmamın tamamında, kendim yanında (Block, 2003) bu tartışmanın vazgeçilebilirlik tarafını tercih eden bir tek liberteryen bulabildim: Nozick (1974).¹⁹ Tersine, temel hakların vazgeçilebilirliğine muhalefette liberallere katılan liberteryenler Murray Rothbard, Randy Barnett, David Gordon, George Smith, Stephan Kinsella ve Richard Epstein’i kapsamaktadır (Block, 2003). O zaman, neden, neredeyse tümü Freeman’ın pozisyonuyla hemfikirken liberteryenleri vazgeçilmezlik üzerine kafadan vurmak? Belki de Freeman argümanın hatırı için argümanla eğlenmekte veya neredeyse tüm liberteryenlerin bu hususta onunla hemfikir olduğundan habersiz.²⁰

Mamafih, Freeman bu meseleyi ortaya attığı ve onu liberteryenleri vurmak için bir sopa olarak kullandığı ve ben karşı görüşü benimsediğim için onun tezlerini eleştirel olarak tetkik etmek bana bütünüyle yanlış gelmeyebilir.

Temel hakların²¹ vazgeçilebilirliği lehine durum aşağıdakiler gibidir. Eğer bir şeye sahipseniz, onu satma veya bağışlama, tek kelimeyle, onu kendinizden ayırma (kendinize yabancılaştırma) hakkına sahipsiniz. Eğer bunların hiçbirini yapamazsanız, sizin söz konusu hakka sahipliğiniz o derecede zayıf veya hatta gayri mevcut kılınır.

18 Hakikatte, liberteryenizm politik ekonomik bölünmenin bir yanında yer alırken klasik ve sol liberalizmin öbür yanında yer aldığını göstermeye çalışıyor. Bence, doğru tavsif şudur: Hepsi ayırım kriterinin spesifik felsefe tarafından müsaade edilen zor miktarı olduğu bir devamlı/aralıksız bütüne aittir. Bu bakımdan liberteryenizm bir uç noktada (tüm şiddet başlatmalara karşı) pozisyon alır, sol liberalizm diğer uç noktaya (devlet gücünün maksimum kullanımı) yerleşiktir ve klasik liberalizm ortada fakat sınırlı devlet liberteryen idealine çok daha yakın bir noktadadır.

19 Feingberg de (1988) benzer bir pozisyonu benimser, fakat o münasip biçimde bir liberteryen olarak karakterize edilemez.

20 Vazgeçilebilirlikte benimle aynı fikirde olmayan yoldaşım liberteryenlere not: Freeman (2002) sizinle hemfikir. Yalnızca bu size bu konu üzerinde daha fazla düşünmek için mola vermelidir.

21 Her ne iseler. Bu tartışmada benim bu meseledeki liberteryen muhaliflerim, şüphesiz, yalnızca bir hak, özgürlük üzerinde yoğunlaşırken, Freeman’ın kafasında hem pozitif hem negatif her türlü hakkın bulunması gerçeğinden uzak durmaktayız.

Tartışılan bir vakayı ele alın. Çocuğum ölümcül hasta. Bereket versin hastalığının bir tedavisi var. Ne yazık ki tedavi 5 milyon dolara maloluyor ve ben fakir bir adamım. Benim ve benim oğlumun şansına siz uzun zamandır benim sizin köleniz olmamı istemektesiniz. Dolayısıyla, bir anlaşma yaparız.²² Siz bana ihtiyacım olan 5 milyon verirsiniz, bende bu parayı oğlumun doktorlarına aktarırım. Sonra sizin tarlanıza, sizin emirlerinizi yapmak için gelirim. Kendimi sizin her arzunuza (veya en azından sözleşmeyle belirlenmiş arzularınıza) tâbi kılarım. Sizi herhangi bir şekilde memnuniyetsiz bırakırsam benim üzerimde (önceden üzerinde anlaşılmış miktarda) şiddet kullanabilirsiniz. Ben, oğlumun hayatını kendi özgürlüğümden daha değerli görmem derecesinde kazançlı çıkarım. Siz, benim (sizin için daha yararlı) hizmetlerim ve (tahminizce daha az) 5 milyon dolar kaybınız arasındaki değer farkı derecesinde kazançlı çıkarsınız.²³

İyi niyetli paternalist²⁴ liberallerden veya bu konu haricindeki konularda liberteryen olan insanlardan gelecek, bu ticareti, illegal veya zorla tatbik ettirilemez ilan ederek durdurmaya yönelik her teşebbüs, sizin bana sahip olma arzunuzun engellenmesi ve belki liberal hassasiyetler için daha ağırlıklısı, fakir adamın çocuğunun ölmesi anlamına gelecektir.²⁵ Daha fazlası, liberallerin yaşamaya veya yaşanmaya müsaade etmeye, farklı hayat tarzlarına “tolerans” a farzedilen bağlılığını (Freeman, 2002, 108) ona karşı kullanabiliriz. Niçin bu sözleşmelere öyle yapmak isteyen azınlık vazgeçilebilirlik komünitesi için müsaade etmemek ve onları uygulamamak? Niçin tüm insanları çoğunluk (beyaz erkek okuyun) benimsemeye zorlamak?

Freeman’ın temel hakların vazgeçilebilirliğini legalize etmeye karşı argümânlarının neler olduğu aşağıda. Freeman, ilk olarak, bunun “haysiyet” e bir saldırı ve “kişinin kendi insaniyetini saymaması” olacağını iddia eden Kant’a (1965) müracaat etmektedir (Freeman, 2002, 111). Fakat sizin sevgili çocuğunuz ölürken bu “haysiyet” nerede duruyor? Neden insanın kendi davranışları yoluyla çocuğunun hayatını kurtarmasına müsaade etmek fakir adamın insaniyetine hürmetsizlik etmek?

22 Şimdi tartışmakta olduğumuz köleliğin ABD’de 1861’den önce var olan “tuhaf kurum”la bir alakasının bulunmadığı açık olmalıdır. Fakat öylesine siyasal olarak doğrucu zamanlarda yaşamaktayız ki belki de bunu söylemek gerekli.

23 Liberallerden farklı olarak liberteryenler gayet iyi bilmektedir ki tüm pazar yeri işlemleri, istisnasız, umutların ex ante anlamında karşılıklı olarak yararlıdır. Serbest teşebbüs, birinin diğerini istismar ettiği (sömürdüğü), bir kimsenin kazancının bir diğeri maliyetine ortaya çıktığı bir sıfır toplamı oyun değildir. Daha doğrusu, her iki taraf faydalanır.

24 Cehenneme yol tam da bu saiklerle döşenir.

25 Çocuk bir cenin olmadığı sürece liberaller bu şartlar altında timsah gözyaşları döküyor sayılabilir. Kürtaj haklarıyla ilgili liberteryen bir analiz için bkz. Block ve Whitehead (2005).

Kant'a göre (1965, 98; VI;330): "Hiç kimse kendisini sözleşmeyle bir kişi olmasını örtecek (sona erdirecek) türden bir bağımlılığa sokamaz."

Fakat bu yanlış. Bu mümtaz filozof (yani Kant, Freeman değil) küçük senaryomuzda gerçekte iki ayrı zaman periyodunun oyunda olduğu gerçeğini hesaba katmıyor. Birincisi, bir "kişi" olduğu için Kant'ın kendi müsaadesiyle sözleşmeler yapmaya muktedir bir "kişi" var. İkincisi tamamiyle farklı bir zaman periyodunda, artık bir (legal) kişi olmayan bu köle var. O efendisi tarafından emredildiği gibi yapmalıdır. Kuşkusuz, bu ikinci kişi artık sözleşme yapamaz çünkü o artık (legal) bir kişi değil. Eee, ne olmuş! Burada hiçbir mantıksal çelişki yok. T_1 zamanında, Mr. Jones, mesela onun için yeterli ve iyi sebeplerle kendisini köle olarak satar. O kendisini köle olarak satmak dâhil, tüm haklara sahip bir legal kişidir. Evet T_2 zamanında artık böyle bir (legal) kişi değildir; artık (efendisinin emriyle olanlar haricinde, varsayabiliriz) sözleşmeler imzalayamaz.

Freeman'ın ikinci argümanı "birleşme özgürlüğü" ne²⁶ dayanmaktadır. Ona göre, efendi-köle ilişkisi, bütünüyle bir özel ilişkiler meselesi olarak kalırsa hoş ve iyidir. Fakat öyle kalamaz, çünkü böyle bir sözleşme "sadece nakledenin değil fakat aynı zamanda toplumun ve toplumun üyelerinin üzerine böyle işlemlere saygı göstermek ve tasdik etmek (korumak) görevlerini bindirir. Burada diğerlerinin eşitler olarak ahlaki kaderini ve politik statüsünü ihmal etmeye ve onların sivik ve ahlâkî itibarsızlaştırılmasına katılmaya çağırılır" (Freeman, 2002, 112).

Fakat Freeman zor (force) ile zorlama (coercion) arasında münasip biçimde ayırım yapıyor. Zor haklılaştırılabilir veya haklılaştırılmayabilir, sonraki, tabiatı icabı, asla haklılaştırılmaz, çünkü o haklılaştırılmamış (haklı olmayan-unjustified) zor olarak tanımlanabilir. İnsanları gönüllü olarak girilen sözleşmelerine uymaya zorlamak zorlayıcı (coercive) değildir. A ve B, A'nın yüzüğünü 100 dolara B'ye vereceğinde anlaşır. İlk olarak A yüzüğü verir. B tarafından 100 dolar verileceğini düşünerek elini uzatır. Onun yerine B yüzükle birlikte uzaklaşır. Evet, zor gerçekten B'yi sözleşmede belirlendiği gibi 100 dolar vermeye (veya en azından, bu mücevheri iade etmeye) zorlamak için kullanılabilir. Ancak, eğer böyleyse, o uygun biçimde zorlama olarak adlandırılmaz. Çünkü bu tamamiyle haklı olacaktır. Bu senaryoda B bir hırsızdır ve A onu durdurmak için zor kullanmada tamamiyle haklıdır. Eğer burada

26 Bu, tüm felsefesi bu hakların altını oymakla itham edilen bir modern gün liberalinden belli bir kötü lütufla gelir; bizi birbirimizle, öyle yapmayı istesek de istemesek de, ırk, cinsiyet, toplumsal cinsiyet, millî orijin vs. temelinde birleşmeye zorlayan mecburi devlet fermanları yoluyla.

zorlamayı kullanan biri varsa, kesinlikle vardır, o B'dir, hırsızdır, kesinlikle A, kurban değildir.

Benzer şekilde eğer ben kendimi sözleşmeyle sizin köleniz olma mükellefiyeti altına sokarsam (zaten senin 5 milyon dolarını almış ve onu çocuğumun doktorlarına vermiştim) ve sonra kaçmaya çalışır veya size itaat etmeyerek vazgeçersem, sizin paranızı çalmış olurum. Beni size itaat etmeye zorlayarak veya size iade ederek, zor kullanıyor olabilirsiniz fakat asla zorlama kullanıyor olmazsınız.

Şu an için “kamusal veya politik alan”ı unutun. Ada toplumumuzda yalnızca üç kişinin olduğunu farz edin. Köle efendisi olacak zengin, fakir adam ve fakir adamın oğlu (doktorun zengin adam olacağını varsayabiliriz). Fakir adamın zengin adamla, zengin adamın oğlunun hayatını kurtarması karşılığında bir kölelik sözleşmesi imzalaması ve sonra operasyonun tamamlanmasının ardından anlaşmadan vazgeçmesi doğru mudur? Şüphesiz, değildir. B'nin onun için ödeme yapmaksızın A'nın yüzüğüyle kaçmasından daha fazla doğru değil. Adil hukuka sahip olacaksak, bu hukuk hırsızları haksız yere elde edilen kazançlarını geri vermeye veya sözleşmelerine uymaya zorlamalıdır.

Hukuk ya âdildir ya âdil değildir. Eğer adilse kamusal olarak muhafaza edilmeyi hak eder. Eğer bu “diğerlerinin moral kaderini ve eşitler olarak politik statüsünü ihmâl etmeye ve onların ahlâkî ve sivik itibarsızlaştırılmasına katılmaya çağrılmamız anlamına geliyorsa, o zaman öyle olsun. Evet, köle fakat aynı zamanda haklı olarak hapse atılmış mahkûm kadar ringde yumruk yiyen boksörde bir anlamda “itibarsızlaştırılmıştır.” Eğer bunu sevmezseniz boks maçlarına gitmeyin ve bir mutlak pasifistler cemiyetine katılın. Ancak daha da iyisi, onu aşın. Bu kanunlara *sahip olmanın* mantıksal kapsamı budur. Fakat saldırgan boksöre münasip biçimde hapsedilmişlere bakan mahkûma ve sahiplik statüsünü köleyle gönüllü sözleşme yoluyla elde eden meşru köle sahibine karşı zorlama (coercion) kullanmayın. Bu insanların hiçbiri uygulamada olmayı hak eden herhangi bir kanunu ihlal etmekten suçlu değildir. Aynısı “sıkıntı içindeki diğerlerinin karşılıklı yardımı” için de geçerlidir (Freeman, 2002, 112). Yumruklanmış boksör, haklı olarak hapsedilmiş mahkûm ve gönüllü köle, şimdi hepsi “sıkıntıda”dır. Çok kötü. Onlar mevcut “sıkıntılı” ilişkiler durumunu kendilerinin geçmiş tercihlerine borçludurlar. Kendi yataklarını yaptılar; şimdi bu yataklara uzanır kılınmaları yalnızca uygun, münasip ve etikdir. Daha sonra Freeman'ın (2002, 112, dn 18)

bizim en derin kalbi hislerimizi kendisinin tecavüz kavramını yanlış anlayışı ile çekme teşebbüsünü mütalaa edin. Köle sözleşmelerinin legal ve moral olarak bağlayıcı olduğunun kabul edildiğini varsayın. Gençlik coşkuluğu, münasebetsizliği veya umutsuzluğu yüzünden sözleşmeyle bağlanmış olan bir istismar edilmiş kaçağa

kucak açmayı (sığınak sağlamayı) kabul ettim. Onu teslim etmek için legal ve moral bir yükümlülük altında mıyım? Yapmadığım takdirde birden çok suçtan suçlu olmayacak mıyım: Sadece suça ortak olarak değil, çalınan eşyaları alma ve değiştirme gibi mülkiyet suçları?... Kölenin sahibinin bir pezevenk olduğunu varsayın. Bu, köleyi gönülsüz cinsel ilişkiye girmeye zorlamanın, onun sahibi rıza gösterdiği sürece tecavüz değildir demek midir? Veya bu hala tecavüzse, buna rağmen "Johnlar" ("erkekler") sahibin izniyle tecavüz hakkına sahip midir?

Hepsinden önce, "istismar" edilmiş kaçakları yerine koymayalım. Eğer onlar gerçekten istismar ediliyorsa, bu onlar kendilerinin köle sözleşmelerinin müsaade ettiğiinden daha kötü muameleye tabi tutuldukları anlamına gelir. Eğer öyleyse, o zaman ben de köle sahiplerine muhalefet etmede Freeman'e katılıyorum. Onlar (köle sahipleri) sözleşme ihlalcileridir. Varsayalım ki köle kırbaçlandı veya yalnızca köle sözleşmesinde belirlenmiş parametreler içinde öbür yollarla "istismar edildi" veya böyle tayin edilmiş hiçbir sınırlar yok, bu durumda efendi için köleyi "istismar etmek" mantıksal olarak imkânsız olacaktır.

O zaman evet, bu varsayımlar altında Freeman gerçekten bu köleyi geri vermek için legal ve ahlaki bir görev altındadır.²⁷ Değilse, o gerçekte çalınmış mülkiyeti barındırıyor veya saklıyor veya alıyordur. Dahası, sahibi bir kadın satıcı olan kadın köle için "gönülsüz cinsel ilişki" diye bir şey olamaz. O kendisinin köle sözleşmesinde zaten vücudundan böyle seks hizmetleri için vazgeçtiğini kabul etmiştir. Evet, gerçekten bu ve yalnızca, onun *sahibi* onun cinsel ilişkisine rıza göstermezse, tecavüzdür. Ve söz konusu kadın itiraz ederse, ki bunu yapmaya hakkı yoktur, ona gerçekten en başta sözleşmeyi yapmamış olmayı ve onun yerine çocuğunun ölmesine müsaade etmiş olmayı ister miydi, sorun.²⁸ Eğer o hâlâ pozisyonunu muhafaza ederse, o zaman sözleşme ortaya çıkar ki, ona, ex post anlamda yararlı değildi, o bencil değersiz ebeveyni. Fakat mecburen bu sözleşme, onun refahını o zaman gördüğü gibi ex ante anlamda geliştirmede, öbür türlü onu kabul etmiş olmayacaktı.

Fakat bu ticari anlaşmaların tam da tabiatındadır. Onlar daima ex ante refah artırıcıdır ve genellikle, fakat her zaman değil, ex post olarak da

27 Veya en azından onu saklamama ve onu geri vermeyi reddetmeme. Doğrusunu söylemek gerekirse, liberteryenizm altında hiçbir pozitif yükümlülük yoktur, dolayısıyla Freeman gidip kölenin haklı olarak sahibi kişiyi aramak zorunda olmayacaktır.

28 Freeman "gençlik taşkınlığı, münasebetsizliği veya umutsuzluğu" terimlerinde sözleşmenin öncüllerinden bahsetmektedir. Çok gayrimuhtemel. İlk olarak, "gençler", bunun kadar önemlisi bir yana, hiçbir bağlayıcı sözleşme imzalamaz. İkinci olarak, "patavatsızlık" kişinin hayatını savunması veya en azından onu başka bir kimsenin kontrolü altına koymasını için gerçekte bir gayri muhtemel saik olarak görünmektedir. Çok muhtemel değil. Üçüncüsü, evet, "umutsuzluk" faturayı tamamen doldurur. Bir anne çocuğunu kurtarmak için özgürlüğünden hatta hayatından vazgeçmek için çaresiz olmak zorunda olacaktır. Fakat bu hayranlık uyandırıcı görünür, tersi değil

öyledir. İnsanların bazen geçmişte yaptıkları anlaşmalar (işler) için pişman olmaları hukukun onları olaydan sonra korumaması için hiç sebep değildir.

Freeman'a (2002, 113) göre:

Liberalizm, rıza gösteren (muafık) yetişkinlerin önceki özel anlaşmalarının sonucu olarak diğerleri üzerine böyle sıra dışı görevler bindirme haklarına ve güçlerine sahip olmadıklarını kabul eder. Temel hakları yabancılaştıran kölelik anlaşmalarının ve diğer anlaşmaların yararlanıcıları devletin onları kabul etmesini ve uygulamasını isteyemezler. Bir zamanda temel haklarını yabancılaştırmak bir aktörün çıkarlarına olabilir; buna rağmen, bu anlaşmayı bağlayıcı bir sözleşmeci ilişki olarak kamusal olarak tanıma özel talebi (diğerlerinin onları anladığı gibi) moral görevleri ve menfaatleriyle çelişir (çatışır).

Eğer (sol) liberaller görevleri ve çıkarları gerçekten bu şekilde görürlerse²⁹ o zaman bizim örneğimizin hasta çocuğu için ölüm çanını çalıyorlar. Bu hasta çocuğu asla unutmayalım, halının altına da süpürmeyelim. Hasta çocuk! Hasta çocuk! Hasta çocuk! Liberaller (ve hatalı liberteryenler) nasıl gerçekte anneye özgürlüğünü sevdiği çocuğunun hayatı, tam da hayatı için değiş tokuş etmesine müsaade etmeyen bir legal rejimi tercih edecek kadar kalpsiz olabilir? Bu zalim ve kötü. Bunun için onun hakkında hiç hata yapmayın. Eğer Freeman'ın kötülediği bu "özel sözleşme" hukuk güçleri tarafından korunmayacaksa, örneğimizin 5 milyon doları kesinlikle hazır (geliyor) olmayacaktır. Dahası, "aktörün çıkarlarına... haklarını yabancılaştırmasına" muhalefet etmede Freeman tipi liberaller kendilerini annenin kendisini gerçekleştirmesine (self actualization) müsaade etmeye karşı olarak kayda koymaktadır. Bazı liberaller!

İşte Freeman'ın batıl akıl yürütmesinin başka bir örneği (2002, 113, dn. 19):

Herkesin sivik eşitler ve özgür olarak kamusal kabulü burada hayatidir. Bu demektir ki vazgeçilmezlik için liberal durum (case) sadece, eğer kölelik sözleşmeleri "okey o zaman kölelik sözleşmelerini uygulamak için devletin zorlayıcı güçlerini kullanmayın. Tüm istediğimiz faydalanıcıların kendileri uygulamak peşinde koştukları zaman ceza kanunlarından muaf olmalarıdır. Hiç kimse ellerini kirletmek zorunda değil" diyorsa, liberal devletin ve onun vatandaşlarının kölelik sözleşmelerinin uygulanmasında suç ortağı olmamaları fikrine dayanmaz. Liberal pozisyon kölelik sözleşmelerinin, hiçbir legal tanınma hak etmeyerek mutlak anlamda geçersiz olduğudur. Bir gönülsüz (metinde böyle)³⁰ kölelik sözleşmesinin yararlanıcısının sözleşmeyi kendisinin zorla uygulamaya çalışması gerçeği devletin müdahale etmesi için yeterli sebeptir. (Nihayetinde, o bir şahsa şiddetli saldırıdır).

Fakat bir boksörün bir başka boksörün burnuna vurmaması da "bir kişiye şiddetli saldırıdır." Bir suçlu mahkûmun bir gardiyan tarafından hapsedilmesi

29 Adil olmak için, yukarda gördüğümüz üzere, bütün liberteryenler bunda Freeman ile hemfikirdir (Block, 2003). Yalnızca bu zeminlerde, Freeman'ın liberteryenlerin itibarını sarsmaya çalışması, kederli şekilde, çökmektedir.

30 Şüphesiz, Freeman burada "gönüllü" demek istedi, "gönülsüz" değil.

de “bir kişiye şiddetli saldırı” teşkil eder. Freeman boks yapmayı yasaklayacak mı? Hapsetmeyi? Muvafakata dayanan yetişkin sadomazoşizmini? Pek muhtemel değil³¹ Eğer öyleyse o zaman Freeman hukuk ve düzen güçlerine rızaya dayalı kölelik sözleşmelerini korutmayı reddederek kendisiyle çelişmektedir. Meselenin mantığı kusursuz: Boks yapma anlaşmaları (çok kural şartlı) kısa dönem karşılıklı gönüllü köle sözleşmelerinden daha fazla ve daha az değildir. Onların her birinin bir diğerini yumruklaması başka nasıl âdil olabilir? Başka her kontekste bu saldırı ve dövme teşkil edecektir.

Şimdi aşağıdakini düşünün (Freeman, 2002, 113): “...liberaller her verili özel anlaşmanın sonucuna bir geçerli uygulanabilir anlaşma olarak saygı göstermez.” Fakat bu liberteryenizm için de geçerlidir. Meselâ, kısmî rezerv bankacılığı sözleşmelerini bunun hırsızlık teşkil ettiği temelinde reddeden bir liberteryen literatür demeti vardır: Var olan mülkiyetten daha çok mülkiyet hakkı yaratmak (Block ve Garschina, 1995; Hoppe vd. 1998; Hoppe, 1994; Hülsman, 2002; Rothbard, 1962; de Soto, 1995, 2001). Ve kesinlikle, kiralama sözleşmeleri için cinayetin geçerli olduğunu düşünen hiçbir liberteryen yoktur. Karı E kocası G’yi öldürmek için tetikçi F’yi kiralar. Bu bir yasak sözleşme olacaktır. Kesinlikle, bu sözleşme uygulanmayacaktır, çünkü o asli olarak zorlayıcıdır.³² Hem E hem F kanun tarafından en ağır şekilde cezalandırılmalıdır, çünkü şüphesiz G’nin hiçbir rızası yoktur. Fakat bu karşılıklı rızaya dayanan gönüllü köle sözleşmeleriyle keskin bir tezat içindedir.

Freeman’e (2002, 114) göre: “...bağlayıcı sözleşmelere girme hakkı... Liberaller için esastır.” Bu yazarın gönüllü köle sözleşmelerine muhalefet etmek için bu kadar mürekkep harcaması gerçeğinin ışığında bunu tuhaf bir meraktan daha fazla bir şey olarak görüyorum. Keza Freeman (2002, 114) “eğer kanunun iyiliği için gerekliyse (adil tazmin yapıldığı sürece) kamulaştırma prosedürlerini” tercih etmektedir. Bu bakımdan yüksek liberalizmi bir klasik liberal zümreye benzemektedir³³, fakat liberteryenlere değil.³⁴ Fakat zora dayalı tazmin nasıl “âdil” olabilir? Kesinlikle, olamaz. Varsayalım ki felsefî olarak yönlendirilmiş soyguncu bana yaklaşır, silah elinde, benim cüzdanımı ister. Cüzdanımı ona veririm fakat bunun hırsızlık olduğunu söyleyerek itiraz ederim.³⁵ Soyguncu benim dediğimi doğru bulur ve cüretkâr davranışı için

31 Burada hiçbir kelime oyununa niyet edilmedi.

32 Bir kare daireyi alma veya satma sözleşmesi zati olarak zorlayıcıdır, fakat anlamsızdır.

33 Mesela, bkz. Epstein (1985). Epstein ve benim aramda bu konuda bir tartışma için bkz. http://maroon.uchicago.edu/news/articles/2004/05/04/block_epstein_will_d.php;5/4/04; <http://www.mises.org/blog/archives/002009.asp>

34 Sonunda, bu örnekte bir yelpaze çizmede başarılı olmakta ki bu yelpazenin bir tarafında sol ve klasik liberaller diğer tarafında liberteryenler yer alıyor.

35 Böyle hazır cevaplığın fiilen felsefî yönelimli soyguncuların hoşuna gittiğini görürüz.

özür diler. Bana, cüzdanıma karşılık, bir ataş, bir yapıştırıcı bant veya bir şişe kapağı verir buna âdil tazminat der. “Âdilliği” kim belirleyecek? Pazarlarda, köle pazarları dahil, bu karşılıklı rıza tarafından yapılır. Mevcut senaryoda, bu (ihtimal) dışlanır. Ancak Freeman karşılıklı olarak anlaşılacak kölelik sözleşmelerine karşı çıkar ve patentli biçimde öyle olmayan kamulaştırmayı destekler. Liberallerin rızayı takibi için bu kadar çok.

Başka bir vakayı ele alın. Arkasında bir mezarlığın bulunduğu benim için çok değerli küçük bir evim var. Onu hiçbir fiyata, Çin’deki tüm çaylar için bile satmam. Geçenlerde mülk için 10 milyon dolarlık bir teklif aldım ve onu reddettim. Şimdi devlet onu benim elimden kapmak ister ve âdil tazminatın yalnızca 10 bin dolar olduğuna karar verir. Hayır. Burada, benim için cüzdanım ve ataş arasındaki farktan daha büyük ölçüde soyulmaktayım. Eğer silahlı adam vakasında soygun vuku bulduysa, bunda da kesinlikle öyle oldu.

Kamulaştırma gayri âdil olduğu gibi gayri pragmatik de.³⁶ Birkaç paralel rota boyunca satın alma opsiyonlarıyla ve bu güçlkle karşılaşan rotaları iptal etmek suretiyle “ayak diremelere” rağmen, toprak yollar ve otoyollar için toplanabilir. Bu problem direnen mülkiyetin üstüne köprü yaparak veya altına tünel kazarak halledilebilir (Block ve Block, 1996).

Freeman (2002, 115) diyor ki: “Mülkiyet hakları... temel değildir: Hakları ve özgürlükleri koruma ve muhafaza etmekten başka sebepler için regüle edilebilir ve revize edilebilirler.”

Fakat bu, bu yazarın mülkiyet hırsızlığını desteklemeye hazır olduğunu söylemenin safi şifresidir. Bu, “mülkiyet haklarından önce kişilik hakları” vecizesinde ifade edilir. Ancak bu yanlıştır. Çünkü yalnızca kişiler mülkiyet haklarına sahip olabilirler. Onları ihlâl etmek insanın kendi bedeni ve tabiatın barışçıl ve meşru araçlarla elde etmeyi becerdiği parçaları üzerindeki kontrolünün ilgasıdır.

36 Eğer devlet meşru bir kurum olsaydı, eğer biz hepimiz onu aynı fikir temelinde kabul etmiş olsaydık, o zaman kamulaştırmanın gayri adil olması söz konusu olmayacaktı. Daha ziyade bir mantıksal imkânsızlık olacaktı. Eğer hepimizin imzalamış olduğu konfederasyon maddeleri (Konfederasyon Anayasası) hükümetlerimize, yalnızca hükümetlerimize, tek taraflı olarak vatandaşlara ait toprağı makul fiyatlarda almaya müsaade eden bir hüküm kapsadıysa o zaman zaten bu prosedür tarafından bağlanmayı kabul etmiş olacaktım. Bu istimlak tarafından, hiçbir beyaz çite müsaade edilmemesini şart koşan bir ortak mal sahipliği (condominium) anlaşması imzalarsam ve sonra bu şart bana zorlamayla empoze edilince taciz olduğundan daha fazla taciz edilmem. Hayır, mülk ortaklığının benim beyaz çit yerleştirmeme anlaşmama uymamı garanti etmek için şiddet kullanması zorlama değil. Daha ziyade, eğer anlaşmayı bu doğrultuda ihlâl etmede ısrar edersem benim zorum. Fakat aynı köle sözleşmesi için söylenebilir. Devletin meşru bir kurum olmadığı tezi için bkz. Spooner (1870), Hoppe (2001), Rothbard (1982).

2. Fırsat Eşitliği

Freeman (2002, 116) bu kavramı şöyle tanımlamaktadır: “Pozisyon tahsis etmede iş performansı ile alakasız olan ırk, toplumsal cinsiyet ve diğer tabii ve sosyal özelliklere dayalı ayrımcılıklar... legal olarak yasaklanabilir.”

Bu pozisyonla ilgili bir zorluk, onun örgütlenme özgürlüğüne varsayılan bağlılığını (2002, 109, 117) bozmaktadır. Eğer insanlara devlet tarafından kimlerle (azınlık üyeleri) birleşileceği ve kimlerden (tahminen beyaz erkeklerden) kaçacağı emrediliyorsa insanların insanlarla birleşmesi (associate) tam bir imkânsızlıktır.

Dahası, bu niye “iş” performansı ile sınırlansın? Negatif ayrımcılığa uğratılmamak bir temel haksa (Freeman, 2002, 117), bu hak tüm sosyal düzenimize nüfuz etmelidir. Kuşkusuz istihdama uygulanmalıdır, fakat aynı zamanda arkadaşlığa, sosyal kulüpler vs. uygulanmalıdır. İnsan bir Freemanci devlet evlilik bürosunun etnisite veya ırkın evlilikle ilgisiz olduğu ve doğuluların birbiriyle yaptığı çok evliliğin bulunduğu temelinde bir doğulu çiftin izdivaç yapmasını yasaklamasını tasavvur edebilir. O zaman homoseksüellik gibi heteroseksüellik de saldırıya uğrayabilir, çünkü bunların her ikisi de ayrımcı davranış sergiler. Heteroseksüel çizginin takipçileri tüm aynı cins mensuplarını romantik ilişkiler düşünmekten dışlar; homoseksüel çizginin takipçileri bu bakımdan tüm zıt cinsleri dışlar. Hayır, bu “liberal” felsefenin bir mantıksal genişlemesi altında yalnızca biseksüeller masumdur ki bu felsefe böylece kanun tarafından empoze edilecek bir mecburi biseksüellik ima eder.

Aynı şekilde, gayri ayrımcılık kanunlarına çok sayıda başka itirazlar vardır (Epstein, 1992): Bu kanunlar kotalara, ekonomik etkinsizliğe, keyfiliğe, kanunlara saygısızlığa vb. yol açar.³⁷

3. Pazarlar, Tahsis Edici (Allocative) Etkinlik ve Sosyal Minimum

Makalenin bu bölümünde Freeman malların pazar mütalaalarına dayalı tahsisini kabul etmekte fakat bu kurumları bir dağıtım aracı olarak kullanmayı reddetmekte. Başka bir deyişle, üretim faktörlerinin çeşitli bireyler tarafından sahiplenildiği gerçeğini çiğneyip geçerek, pazar etkinliğinden yararlanmayı planlamakta. Bu insanlar onun elinde (for them, the back of his hand). Liberalizm uygun gördüğü zaman ve münasip bulunduğu şekilde onların mülkiyetini istimlâk edecektir. Böyle bir sistematik hırsızlık prensibi bir etik

³⁷ Çoğu kanunun, saldırmazlık aksiyomunu benimsememeye sınırlanmaması yüzünden gayri meşru olması veri alındığında, bu son kusur aslında bir karma lütuftur. Çoğu kanun gayri meşru (illicit) olduğu zaman, onların hepsine bir genel saygısızlığa muhalefet etmek zordur.

bakış açısından ciddi bir yoruma değer mi? Aslında bu saf çıplak hırsızlığa varmaktadır. Freeman (2002, 117) kendisinin böyle bir soygun savunusunu şunun üzerinde temellendirmektedir: “Yüksek liberalizmin³⁸ bir temel ilkesi, bütün vatandaşların, bir hak ve adâlet meselesi olarak, münasip biçimde bağımsız olacakları şekilde, maddî araçların uygun bir hissesine sahip olmasıdır.” Fakat niçin fiziksel mülkiyeti istimlakta durulsun? Bu “hak ve adâlet” prensibi niçin mantıksal sonucuna kadar taşınmasın? Yani: IQ puanlarını bir insandan bir başka insana nakledebilecek bir makine olduğunu farz edelim.³⁹ Meselâ, biri 60 diğeri 160 IQ’lu iki kişiyi o makineye koyabiliriz, düğmeye basabiliriz ve ikinciden birinciye 50 puan aktarabiliriz; (bu durumda) her ikisi de makineden 110 IQ ile çıkacaklardır. Bundan daha âdil ne olabilir? Şüphesiz, eğer “tüm vatandaşlar, bir hak ve adalet meselesi olarak, münasip biçimde bağımsız olacakları şekilde maddi araçların uygun bir hissesine sahip olacaklarsa”, o zaman aynı hedef için toplumların IQ puanlarından uygun bir paya sahip olmalıydılar. 60 IQ puanına sahip olan birine bazı “maddî araçlar” verilmesinin ne faydası olacaktır? O kişi o maddi araçlarla ne yapacağını güç bela bilecektir. Bu şekilde, o asla “münasip biçimde bağımsız” olmayacaktır. Kaç liberal bu makineye girecek ve 50 IQ puanlarından vazgeçecektir? Bu noktada Freeman’e riyakârlık ve kendi kendisiyle çelişkinin acısı ile makineye gireceğini iddia etmek için meydan okuyorum. Her neyse, mülkiyet bir sosyal inşadır (construct). Mantıkta zekâyâ aynı şekilde bakmak mantıkta bir sıçrama değildir. A’nın 60 IQ’ya sahip olması âdil midir? Kesinlikle değildir. Bu adâletsizliği giderilmesi için Tanrı çağrı yapmaktadır.

Freeman (2002, 118) aynı zamanda Milton Friedman’ın “kamusal hayır” olarak benimsediği hırsızlık versiyonunu yanlış karakterize etmektedir. Friedmancı (1962) negatif gelir kendisinin yeniden dağıtım planından hiçbir esas meselede farklı değildir. Bu bakımdan Friedman, Freeman gibi “yüksek” liberaldir. Fakat bu tür “kamu hayrı” bir kavramsal çelişkidir, bir evli bekar gibi. Çünkü bu ifadenin “hayır” kısmı bağışlayandan bağışlayana gönüllü katkıları göstermektedir. Fakat ifadenin “kamu” kısmı, servetin bazılarının izinsiz alındığı ve diğerlerine verildiği bir zora dayalı devlet vergi sübvansiyon planına delalet etmektedir.

4. Kamu Malları

Freeman kamu mallarının devletin, ya onları bizzat sağlamak veya serbest teşebbüs sisteminin öyle yapmasını garanti etmek için davranışını haklılaştırdığı görüşünü benimsemektedir. Serbest teşebbüsün, savunma,

38 Bu alçak liberalizmin gayet zararlı bir versiyonu gibi görünmektedir.

39 Bu makine icadında yine Nozick’ten (1974) ilham aldım.

deniz fenerleri, sağlık teşkilatı (sanitation), itfaiye, sokaklar ve kanallar temin edilecekse, devlet cihazları tarafından üstesinden gelinmesi gereken piyasa başarısızlıklarından muzdarip olduğunu iddia eder.

Bu iddia, istisnasız bu malların ve hizmetlerin her biri ve hepsinin *laissez-faire* kapitalizmi altında⁴⁰ yani doğrudan veya dolaylı devlet tedariki olmaksızın sağlanmış olması gerçeği (olgusu) tarafından yalanlanmaktadır.

Dahası, argüman en azından onun savunucularının gözlerinde, devletin kendisinin varlığına karşı işlemektedir, dolayısıyla onu bu organizasyonu desteklemek için kullanmak mantıksal olarak caiz değildir. Çünkü kamu malları argümanına dayanarak, bir devleti başlatmayacağım, çünkü onun sırtındaki bedavacı olacaksın ve onlar için bana tam ödemede bulunmaksızın onların yararlarını toplayacaksın. Diğer taraftan, sen de devleti başlatmayacaksın, çünkü ben senin insiyatifin üstünde bedavacı olacağım ve devlet tarafından sağlanan tüm faydaları, sana onlar için tam ödeme yapmadan, toplayacağım. Fakat bu demektir ki, güya devletin desteğine olan kamu malları argümanına dayanarak, bu kurum en başta varlık alanına giremez. Pazarın, kamu malları argümanı yüzünden, yolları, deniz fenerlerini, savunmayı vs. yaratamayacağı doğru değildir, fakat bu *devletin kendisinin* bu şekilde doğamayacağını göstermede gayet işe yaracaktır.⁴¹

Freeman'ın bu noktadaki analiziyle ilgili bir diğer zorluk onun "Laissez-faire teriminin" anlamını tamamen bozması ve onu orijinal anlamına zıt bir tarza çevirmesidir. O diyor ki, "Laissez-faire... onu savunmuş olan İskoç veya İngiliz Okulu klasik iktisatçılarına göre... devletin yeniden dağıtımcı güçlerinin reddi ve gece bekçisi devletin kabulü anlamına gelmedi. Fakat bu kesinlikle o zaman *laissez-faire* teriminin geldiği anlamdı ve bugün de gelmekte olduğu anlamdır.⁴² Freeman kendisini nasıl onun hakiki anlamının tamamıyla zıddı olarak yorumlama durumuna getirdi? O, Adam Smith gibi, yaygın biçimde bu

40 Bkz. Barnett ve Block, yayınlanmamış, Block, 1983; Hoppe, 1993, 2003; Hummel, 1990; Sechrest, 2004.

41 Çok zeki bir hakem bu argümanın devletin asla doğamayacağını göstermediğini (bir sopa sallayabileceğinden daha fazla devletin kuşku duyulmayan varlığı veri alındığında bu gerçekten çok tuhaf olacaktır) fakat devletin kamu malları argümanına dayalı olarak doğamayacağını gösterdiğini idrak eder. Bu hususta bkz. Rothbard (1961). Bu hakem aynı zamanda kabul etmektedir ki: "Ve yine de şu olabilir, artık onun (devlet) burada olması, onun haklılaştırılması, onun orijininin farklı olarak şudur: O kamu mallarının, ki bu mallarının hepsi devletle devletsiz olduğundan daha iyidir, tedarikçisi olma durumuna geldi. Burada, tekrar, hakemle hemfikirim: Referans alınan paragraflarda ifade edilmiş hiçbir şey böyle bir ihtimâli dışlamaz. Ancak, sözüm ona kamu mallarının devletçi tedariki ile "daha iyi durumda" olduğumuz iddiası için bkz. ibid.

42 Columbia Encyclopedia'ya göre, 2001, 6. ed. (<http://www.bartleby.com/65/la/laissezf.htm>), "(Is fâr)" (ANAHTAR) [Fr.= yalnız bırak] iktisatta ve siyasette bir ekonomik sistemin en iyi devlet müdahalesi olmadığında işlediği doktrini. O, doğal ekonomik düzenin, suni teşvikler veya regülasyon tarafından rahatsız edilmediği zaman, birey için ve dolayısıyla bir bütün olarak toplum için maksimum refahı garanti etmeye meylettiği doktrini.

kapitalizm biçimini savunmakla itibarlandırılan iktisatçıların böyle bir ümrânı hak etmediğini gösterme maksadındaydı. Yeterince doğru (Rothbard; 1995a, 1995b). Fakat bu bunun gibi bir temel kavramın anlamını saptırmak için bir sebep değildir.

5. Hukukun Kamusal Tabiatı ve Politik Otorite

Freeman “siyasal güç”ün “tarafsız olarak herkese uygulanan ortak kamusal kurallar koymak ve uygulamak” için kullanılması gerektiğini kabul etmekte. Uygun kanunun genelleştirilebilir ve herkese eşit olarak uygulanabilir olması gerektiğine inanan liberteryenlerden hiçbir itiraz yok.

Freeman (2002, 120-121) “bu kuralları uygulamak için zorlayıcı müeyyidelerin gerekip gerekmediğinden” emin değil, çünkü bu şarta, “sonra tekrar olmayabilirler”i eklemekte. Burada liberteryen Freemancı liberalden ayrılır, çünkü “zorlama” haklı olmayan zordur ve bu yüzden uygar toplumlarda yasaklanmalıdır.

İki görüş arasındaki bir diğer fark Freeman’ın (2002, 121) siyasal gücün “devamlı olduğunu” iddia etmesidir. Fakat bu, onu tam manasıyla yorumlarsak, ve bir yazarı başka nasıl yorumlayabiliriz, politik gücün asla sona ermeyeceği anlamına gelir. Fakat liberteryen görüşte, “Devletler bu amaçları tahrip edici olduğu zaman” ayrılık ve isyan bir haktır. O zaman “onları değiştirebilir veya ilga edebiliriz” (Bağımsızlık Beyannamesi, <http://www.ushistory.org/declaration/document/index.htm>).

Bir başka zorluk sosyal sözleşme denen şey bakımından doğar. Freeman’e göre (2002, 121) “meşru politik güç”, eşitler arasında, herkesin herkesle, bir (hipotetik) anlaşması olarak idrak edilen “sosyal sözleşme”nin bir sonucu olarak doğar. Fakat niçin “hipotetik?” Bu geçerkenki meraktan daha fazladır. O ya herkes tarafından herkesi kapsayan bir anlaşmaydı ya da değildi. Freeman’ın “hipotetik”i eklemesi gerçeği onun olayın asla vuku bulmadığı itirafını göstermektedir. Fakat bir anlaşma, asla vuku bulmadıysa, yalnızca “hipotetik” idiyse, hukukun temeli olarak hizmet göremez.

Bununla keskin zıtlık içinde, hukuk için çok büyük ölçüde tercih edilebilir ve felsefi olarak doğru bir temel, önemli bir liberteryen tarafından önerilmektedir, “argümandan argümanın” da Hoppe (1993, 204-207). Bu yazar göstermektedir ki, özel mülkiyet hakları için temel olarak homesteading ile birleşmiş olarak, gayri saldırganlara karşı saldırmazlık liberteryen kanununu inkâr eden kimse bir işleyiş (performative) çelişkiye düşmektedir.⁴³ Vücudunu ve

43 Keza bkz. Kinsella’nın (1992, 1996) Hoppe ferasetini çok tamamlayıcı olan engelleyici (estoppel) yaklaşımı.

vücudunun işgal ettiği mülkiyeti vücutlardaki ve mülkiyette ki sahiplik hakkını inkâr etmek için kullanmaktadır.

Bu namevcut “sosyal sözleşme”yi tasdik ederek, Freeman (2002, 121-122) “yöneten ve yönetilen arasında karşılıklı olarak faydalı bir sözleşmeyi”, “bu devlet sözleşmeleri için kullanılan ekonomik model olan, (eşitsiz) taraflar arasında karşılıklı yarar için özel bir sözleşmeden çok farklıdır” temelinde bilhassa reddeder.

Burada çeşitli problemler var. İlk olarak, o gerçekten pazar yoluyla savunma hizmetleri, yangından koruma, yollar, kamu sağlığı vs. sağlamak için karşılıklı yararlı gönüllü bir sözleşmeysen, o zaman ticari karşılıklı aktörlerden biri olarak *devleti* kapsayamaz. Çünkü “D” kelimesi ilk tarafın (devlet) ikinci tarafı (vatandaş) ikinci tarafından kabul edilmemiş bir anlaşmaya *zorladığı* durumlar için rezerve edilir. Eğer karışıklıktan kaçacaksak, savunma, deniz fenerleri, polisiye hizmet, kanalizasyon, eğitim vs. sunan kurumu bir savunma şirketi veya polis şirketi veya özel okul vs. olarak karakterize etmeliyiz. İkinci olarak, bu tür mallar ve hizmetler pazarında, “yöneten ve yönetilen” yoktur. Bütün pazar karşılıklı etkileşimlerinde, özellikle bunu kapsayarak, firmalar ve müşteriler veya satıcılar ve alıcılar veya şirketler ve alışveriş yapanlar veya işletmeler ve müşteriler vardır. Üçüncü olarak, bu yüzden, Freeman’ın tersine, pazarda her biri diğeriyle aynı haklara sahip, herhangi bir faaliyetin vuku bulmasından önce her ikisi de anlaşması (hemfikir) olması gereken eşit taraflar vardır. Yalnızca devlet cihazı bakımından bu tür eşitsizlik vardır. Ve o zaman, “karşılıklı yarar” değil fakat daha ziyade yağma ve istismar vardır.⁴⁴

O zaman, Freeman de (2002, 122) her şey arasında kendisinin savunucusu olduğunu sergiler: *Demokrasi veya siyasal katılıma eşit haklarla üniversal oy verme hakkı (hukukun hâkimiyeti, temsili meclisler, kuvvetler ayrılığı) fikrinin doğal bir uzantısıdır; çünkü o hepimizi etkileyen hepimizi ilgilendirir ve yetişkinlerin kendi çıkarlarını anlamak için en iyi konumlanmış olduklarını varsayarak, o zaman her kişinin siyasal otoritede bir pay sahibi olması gerektiğini düşünmek doğaldır.*

Ancak, eğer biz Hoppe’den (2011) herhangi bir şey öğrendiysek, o da bu sistemin bir tuzak ve bir yanılgı olduğudur. Bir başkanlığa ait despota pratik olarak sınırsız güç vermek pratik olarak soyguna bir davetiyedir. Çok daha iyisi, eğer sahip olmamız gereken diktatörlük, ona daimî olarak, en azından uzun zaman dönemleri için, zorbalığın böyle bağlamlarda doğal olarak doğacağı gibi vermekse, bu en azından bir ölçüde daha düşük zaman tercih oranı

44 Schumpeter (1942, 198) bu bakımdan şöyle demektedir: “Vergiler kulüp aidatları veya mesela bir doktorun hizmetlerinin satın alınması kıyaslaması üzerinde yorumlayan teori yalnızca sosyal bilimin bu parçasının aklın bilimsel alışkanlıklarından ne kadar uzak olduğunu ispatlar.”

tarafından ılımlaştırılmış olacaktır. Yani “lider”, eğer ülkeye uzun vadede sahip olduğunu ve onu öldüğü zaman vârislerine (soyundan gelenlere) aktarabileceğini bilirse, en azından çökertici savaflara girmemek ve kendisini zenginleştirebilecek ekonomik özgürlüğe müdahale etmemek için bazı müşevviklere sahip olacaktır. Tam tersi bir senaryoyu hayal edin; varsayın ki *her hafta* yalnızca bu yedi gün boyunca süren bir iktidarda kalma hakkıyla başkan için bir seçim var. Başkanın kendi çıkarının “fırsattan istifade etmek”te yattığı veri alındığında, onun oburluğuna pratik olarak hiçbir sınır olmayacaktır.

Şu problem de var: Eğer “yetişkinler normal olarak kendi çıkarlarını anlamak için en iyi konumda bulunuyorsa”, demokrasiyi bu pozisyondan çıkan paternalist yasama fazlalığıyla nasıl telif edebiliriz? Nasıl olabilir de oy verilmeye yetecek kadar akıllı insanların yine de kanun tarafından emniyet kemeri takmaya, motosiklet başlıkları kullanmaya, sosyal güvenlik ödemesi yapmaya, yalnızca onaylanmış sertifikalara sahip merdiven kullanmaya *zorlanması* ve hukuk tarafından reçetesiz veya FDA onayı olmayan ve tiryaki eden maddeler kullanmaktan *engellenmesi* gerekir. Mantık şunu talep eder: “Yetişkinler”, eğer seçimlerde oy kullanmayı hak ederlerse, bu tercihleri kendileri için yapmaya muktedirler. Ve eğer böyle yapma kapasitesine sahip değillerse, onların seçmen odasına girmesine müsaade etmeyiz. Hangi rasyonel kişi böyle bir gücü bir çığına veya aptala tevdi edecektir?

III. Liberteryenizmin Teşkil Edici Prensipleri

Freeman (2002, 123) liberteryenlerin bazı iyi şeyler yaptığını kabul eder. Liberteryenler “bireysel hakları, bireysel özgürlüğü ve insanların, başkalarının haklarını ihlâl etmedikçe, kendi davranışlarını ve hayatlarını uygun gördükleri gibi belirlemede özgür⁴⁵ olman gerektiği liberal fikrini tasdik ederler.” Her şey yolunda.

Fakat sonra bu yazar zorlamanın esasını bütünüyle yanlış anlamakta ve böylece liberteryenizmi yanlış yorumlamakta. Freeman (2002, 124) diyor ki: “Fakat liberteryenler tüm zorlamayı veya saldırganlığı mahkûm etmez (kınamaz) veya hiç kimsenin seçmediği şekillerde davranmaya zorlanamayacağını kabul etmez. Liberteryenler kişisel hakların ve mülkiyet haklarının ve sözleşmeli anlaşmaların zorla tatbik edilmesini onaylar.”

İlk olarak insan vücudu sahipliğini ele alın. Liberteryenler kabul eder ki, her birimizin ikamet ettiğimiz veya işgal ettiğimiz organizmanın⁴⁶ ve yalnızca o organizmanın doğal ve münasip sahibiyiz. Bununla birlikte, belli bir

45 Niçin bütün bu örneklerde “kadınlar”? Evet, eğer Freeman kalbimize dokunabilirse, ben de dokunabilirim.

46 Burada hiçbir zıddına gönüllü köle sözleşmesi olmadığını varsayıyoruz.

kadının vücuduna, onun rızası hilafına, erişim talep eden bir tecavüzcü gelir. Hedef alınan kurban, kibarca teslim olmak yerine, kötü potansiyel faile ona fiziksel saldırı davranışı içindeyken ateş açar. Liberteriyenler onun bu davranışını “açıkça onay”layacaktır. Kahrolası, çılgınca sevineceklerdir. Bu münasip biçimde “şahsi mülkiyetin zora dayalı tatbiki” olarak karakterize edilebilir mi? Yalnızca bir çılgın bu tarzda tartışacaktır. Evet, bu masum kadın tecavüzcüye karşı zor kullanıyor. Fakat o zoru *başlatmıyor*. Daha doğrusu, *tecavüzcü* husumeti ve hakların ihlalini başlatmakta; kurban yalnızca nefsi müdafaa yapmaktadır. Bu *zorlama*, şiddetin haksız kullanımı değildir. Daha ziyade, bir zorun *haklı* kullanımı örneğidir.

Şimdi, mülkiyet haklarını alın. Bir kadın masum şekilde cadde boyunca yürüyor. Bir soyguncu koşar ve kadının cüzdanını kapmaya çalışır. Kadın onun hayalarını tekmeler ve soyguncu kaçar. Bu kadında “mülkiyet haklarını... tatbik” etti. Liberteriyenler ve gerçekten tüm iyi niyetli insanlar kadının bu kahramanca davranışını candan destekleyecektir. Freeman ve onun temsil ettiği “liberaller”, kadını onun “zorlaması” yüzünden, tahminen lekeleyecektir.

Şimdi “sözleşmeli anlaşmaları” düşünün. A isimli adam bisikletini 100 dolar karşılığında B isimli kadına satar. B anlaştıkları miktarda parayı A'ya verir. Bunun üzerine kadın A'nın bisikleti vermesini ister. A bunu yapmayı reddeder. Bu durumda B, A'ya karşı kuvvet kullanır ve bisikleti (veya 100 doları, mevcut amacımız açısından fark etmez) ondan alır. B, şimdi Freeman'ı dehşete düşürecek şekilde, “sözleşmeye dayanan anlaşmaların zorla tatbik edilmesine” girişmiştir. Fakat adalet kavramından haberdar (anlayan) herkes için, B bütünüyle hakları çerçevesi içindedir. A bir hırsız, kötü bir sözleşme ihlalcisi, hemen hemen ilk örneğimizdeki tecavüzcüyle, ikinci örneğimizdeki soyguncuyla eşit kıymettedir.

İtiraf etmeliyim ki, Freeman (2002, 124) bu tarz bir cevabın farkındadır. Ancak, Freeman (2002, 125) bunu şu temelde bırakır: “Her siyasal kavram diğerlerine karşı haksız güç kullanımını yasaklar ve bu saldırganlığa veya zora karşı liberteriyen sınırlamanın ulaştığı şeydir.” Ve bu gerçekten doğrudur: Komünistler ve Naziler dahi haksız şiddet olarak mütalaa ettikleri şeyi asla kullanmadı. Fakat liberteriyenler niçin tüm politik görüşlere uygulanan bir şeyden (dolayı) kınanmalı?

Daha sonra, Freeman (2002, 125) şikâyet etmektedir ki “Rıza, gönüllülük ve sözleşme üzerindeki vurgulamalarına rağmen”, liberteriyenler “diğerlerinin hayatlarına ve fiziksel bütünlüğüne, davranış özgürlüklerine ve yaygın (extensive) mülkiyet iddialarına (taleplerine), sözleşmelerimize uyma ve hileden “kaçınma mükellefiyetlerimize saygı” gibi “kendilerinin tercih edilmiş

haklar ve görevler listesini haklılaştırmak için rızaya veya sosyal anlaşmaya müracaatlara karşıdır”. Evet, bu doğru. Bunu itiraf ediyorum. Liberteryenler iddia ederler ki, biz hepimiz ellerimizi onların müsaadesi olmaksızın diğerlerinin şahıslarından ve mülkiyetinden uzak tutma yükümlülüklerine sahibiz –soyguncular, tecavüzcüler ve katillerin onların “özgürlükleri” üzerindeki bu tür hiçbir sınırlamayı asla kabul etmiş olmamalarına rağmen-. Bu şahsiyetler ve mülkiyet üzerindeki sahipliğin anlamından çıkar. Bu anlam diğerlerinin saygı gösterme görevine sahip olduğunu ima eder. Eğer bu “yüksek” liberaler için tiksindiriciyse, o zaman onlar için daha kötü.

Freeman (2002, 126-127) liberteryenleri “bireysel bağımsızlık ve otonomi –insanların kendi kendine yeterli olma ve opsiyonlarını ve kendi hayatlarının önemli veçhelerini kontrol edebilme derecesi- olarak özgürlüğe liberalizmin atfettiğinden daha az önem” atfetmek yüzünden kınamaktadır. Fakat tekrar, bu göstermektedir ki bu yazar negatif ve “pozitif” haklar arasında, bir tarafta zenginlik ve güç, diğer tarafta özgürlük arasında kafası karışık durumdadır. Basitçe, liberteryenizmin bu şeylere “liberalizmin yaptığından daha az önem” atfettiği doğru değildir. Daha ziyade, liberteryenler *onlara hiçbir önem* vermez. Hatırlamak için, liberteryenizm sadece âdil hukuk hakkında bir teoridir. Liberteryenizm, uygun mülkiyet hakları veri alındığında *zorlamama, saldırı* aksiyomundan *daha fazlasından* oluşmaz. Doğru, bu felsefede, bu sınırlamalara uyulursa, o zaman, servet, veya “bireysel bağımsızlık ve otonomi”nin⁴⁷ maksimize edileceği iması mevcuttur. Başka türlü, “cehennem olsa da adâlet” (“justice, though heavens fall”) liberteryen sözünün popülaritesi nasıl izah edilir. Bu, liberteryenizm, münhasıran, pozitif adı verilenler değil, negatif haklar, servet değil özgürlük üzerinde odaklanmamış olsaydı sadece yalan değil fakat anlamsız olurdu.

Freeman (2002, 127) liberteryenizmin “sınırsız biriktirme ve kişinin tüm mülkiyet haklarını dilediği kişiye aktarma sınırsız özgürlüğüne” desteğinden çok mutsuz. “Bu özgürlükler setinin, temel olmak bir yana, niçin önemli olması gerektiğini” sormakta.

Bunun cevabını bulmak için, neden mülkiyet haklarına ihtiyacımız olduğuna ve niçin sınırsız mülkiyet hakkının yegâne rasyonel alternatif olduğuna bakalım. İlk olarak onlara ihtiyacımız vardır, çünkü eğer toplum içinde yaşayacak isek, önceden, hangi davranışların meşru hangi davranışların gayri meşru olduğunu bilmemiz gerekir. Örneğin, bu bisikleti kullanmaya hakkım

47 Liberteryenler, tersine, kendi kendine-yeterlik ile hiçbir probleme sahip değil. Eğer insanlar uzmanlaşmanın ve iş bölümünün faydalarından yararlanmak, ticaret yapmak isterlerse, bu gayet tabii onların hakları çerçevesindedir.

var mı yok mu? Veya sizin? Yahut, belki de, bir üçüncü kişinin? Kıtılık olduğu sürece bu tür potansiyel ihtilafları kolayca çözenin bir yoluna sahip olmalıyız, yoksa medeniyet imkânsızdır.⁴⁸

Özel mülkiyete (Block, 1990; Hoppe, 1993; Locke, 1948; Rothbard, 1973, 32) ve satın alma, hediye, ticaret gibi meşru hak nakline Nozick, 1974) alternatifler nelerdir?

Bir ihtimâl Jones ve onun ailesinin (veya Aryanların, veya proleteryanın, veya ubermenchen'i/üstün insanın) bütün mülkiyeti sahiplenmesi ve geri kalanlarımızın yalnızca onların müsamahasına dayanarak yaşamasıdır. Bu, eğer bu insanlara ilişkin eşsiz ve onlarla alâkalı bir şey olsaydı yerinde ve iyi olurdu, fakat öyle bir şey yok. Dahası, bu tür insanlar arasındaki tiksindirici (invidious) farklar tüm etik sistemlerin genelleştirilebilme şartını ihlâl etmektedir. Tüm etik sistemleri, bir ilgili fark gösterilmediği sürece, tüm insanlara aynı şekilde muamele etmelidir. Dolayısıyla bu peşinen reddedilir.

İkinci alternatif her birimizin tüm mülkiyetin 1/n'ine sahip olmasıdır. Yani, eğer dünyada altı milyar insan varsa, o zaman her birimiz her şeyin altı milyarda birine sahip oluruz; kişiler, fiziksel mülkiyet, toprak, her ne ise. Buradaki güçlük tümüyle pragmatiktir. Bu bütün insanlar için ölüm çanı anlamına gelecektir; ve bir insan etiği için gerekli şart bizim en azından yaşamamızsa, bu kabul olunamaz.

Bu pür eşitlikçi planın böylesine eleştirel bir kınanması niçin? Eğer, gerçekten, hiç kimse hiçbir şeye doğrudan sahip değilse, fakat, onun yerine, her birimiz, her şeyin 1/n'ine sahipsek, o zaman, sıradan günlük aktiviteler imkânsız hâle getirileceklerdir. Bir bisikleti kullanabilmemden önce, onun bütün sahiplerinin n/24+1'inden izin almak zorunda kalacağımıdır. Üretim, ticaret, hepsi bir durma noktasına gelecektir. Vücutların sahipliği bakımından meseleler daha zordur. Eğer vücudumun yalnızca 1/n'ine sahipsem, herhangi bir şey için oy bile kullanamazdım, çünkü öyle yapmak diğer insanların mülkiyetini gerektirecekti; yani benim taşıdığım vücuda iliştilmiş bir kol veya bu vücutta ses telleri.

Ve bu böyledir. Tüm diğer opsiyonlar bunlardır ve bu üçünün varyasyonlarıdır.⁴⁹ Öyleyse Mr. Liberal hangisi olacaktır? Ubermenchen'in her şeyi

48 Bunun, değersiz, belki bahsedilmeye bile değmez sırf faydacı bir argüman olduğuna dikkat edin. Bu soruya daha ilkel bir cevap için Hoppe'nin argümandan argümanına (1993, 204-207) ve Kinsella'nın estoppel yaklaşımına (1992, 1996) bakınız.

49 İddiayla sahiplenme, geliştirerek (homesteading) veya devlet tarafından sahiplenmeye zıt olarak, opsiyon 2'nin bir versiyonudur. Devletin, lordların madenlerini herkesten ayırmanın hiçbir keyfi olmayan yolu yoktur.

sahip olmasına, insan ırkını büyük komite toplantıları yoluyla ölüme göndermesine izin vermek veya liberteryen ideali izlemek?

Bu mütalaalara dayanarak artık Freeman'in (2002, 128) "liberteryenizmin pek mülkiyet olarak özgürlük hakkında olmadığı" şüphesini reddetme yolunu görebiliriz. Bu ikisi, kuşkusuz, tam olarak aynı paranın zıt yüzleridir. Eğer insan cinsi yaşayacaksa bu anlamda özel mülkiyet *olmalıdır*, çünkü insan, yaşamak için, bu şeyleri kullanmak mecburiyetindedir. *Tüm* politik felsefeler, liberalizm kesinlikle dâhil, mecburen, mülkiyet haklarını tanımalıdır; yani insanların kendi vücutlarını ve etraflarındaki fiziksel dünyayı kullanabileceğini kabul etmelidir. Dolayısıyla mülkiyet haklarını suçlamakta veya onların varlığının gerekliliği hakkında inlemekte hiçbir anlam yoktur. Tek problem bu tür kullanıma *kimin* hak sahibi olacağıdır: ev halkı, tüccarlar veya bu şeyleri onların ilk kullanıcılarından ayırmak (almak) için şiddet başlatanlar.⁵⁰

Freeman (2002, 129) mülkiyetin basitlikçi liberteryenizmin onu yapılabileceğinden çok daha karmaşık olduğunu ileri sürüyor. "Mülkiyet sistemleri (karmaşık) kuralların nasıl tanımlandığına göre farklılaşır. Bir mülkiyet sisteminde müsaade edilen davranışlar (kişinin mülkünü satma veya miras bırakma tüm hakları) diğer mülkiyet sistemlerinde yasaklanabilir."⁵¹

Hayır. Meseleler gayet basit. Yalnızca yukardaki durumdaki tam haklar bir özel mülkiyet hakları sistemi teşkil eder. Uygulamada bazı sınırlar varsa bunlar bir kaynaktan veya diğerinden kaynaklanmalıdır. Bu kuralların kaynağı ne olursa olsun, onlar, artık sınırlanmış sahibin mülkiyet haklarının açık bir ihlâlidir. Bu tek bir yönetici tarafından yapılırsa, o zaman bir keyfî monarşik yönetim durumuyla karşı karşıyayızdır; demokrasideyse, bu sadece çoğunluğun tiranlığıdır. Her hâlükârda, bu, orijinal sahibin mülkiyet haklarının bazı parçalarının haksız yere gasp edilmesidir.⁵²

Freeman (2002, 130) liberteryenleri "mülkiyetin şeyleri kullanma ve tasarruf etmekte sınırsız haklara sahip olduğunu aşikâr saymakla" suçluyor. Bu açık bir ahmaklık. Kesinlikle bu felsefenin benim çöpümü senin bahçene atmanı destekleyecek hiçbir müdafii yoktur; bu açık bir tecavüz veya mülkiyet hakları *ihlâli* vakasıdır (Anderson, 1989). Liberteryen hukukta silahımı ateşleyebileceğim yön bakımından kesinlikle "sınırlanmışımdır". Eğer onu sana yöneltirsem, bu yalnızca bir hak ihlâli teşkil eder. Liberteryenlerin

50 Kendi insan vücudumuz üzerindeki kendi sahipliğimiz bile bu şekilde izah edilebilir. Bebek, başlangıçta, kendi şahsı üzerinde sahiplik kurmaz; çok gençtir. Fakat, nihayetinde,, belki de yaklaşık 2 yaş civarında, onu öpmek isteyen ebeveynlerine "Hayır" diyerek bu hakları belirtmeye başlar.

51 Bu yazar tarafından ilk parantezlerde sunulan materyal.

52 Tartışmanın hatırı için orijinal hakların 3adil haklar olduğunu ve sonraki kuralların nefsi müdafaa mütalaaları temelinde sunulamayacağını var sayıyoruz.

birinin bir diğerini vurmasını legal olarak yasaklamayacağını düşünmek bu sistemin tam olarak anlaşılmasından çok daha azını ifade etmektedir.

IV. Liberteryenizm Niçin Liberal Bir Görüş Değildir

1. Temel Hakların Tüm Yabancılaşmazlığı

Freeman (2002, 132) kendisinin daha önceki yabancılaştırılmazlık tartışmasına birkaç yanlış kavram eklemekte.⁵³ Liberteryen teoriye göre, gönüllü kölelik sözleşmelerinin “bir zamanlar köleliğe razı olmuş fakat şimdi, gayet anlaşılabilir biçimde, fikrini değiştirmiş talihsiz kişiye” zorla uygulanması gerektiğini iddia etmekte. Fakat Pazar işlemleri “sonuna kadar”dır. Eğer insanlar daima sözleşmelerden cayma opsiyonuna sahipseler, sözleşme gibi bir şey var olamaz. Belki Freeman’in senaryosundaki gönüllü köle bir hırсыzdır. Zengin köşe sahibinden 5 milyon doları çocuğunu kurtarmak için alır. Çocuğa operasyon başarılı olduğundan artık kaçmak, yani velinimetinin önemli bir varlığını çalmak ister. Kesinlikle, buna hiçbir âdil toplumda izin verilemez.

Freeman (2002, 133) liberteryenleri ubermenchen (üstün insan) teori ile de suçlamaktadır: “dünya ve dünyadaki her şey birinin (veya daha muktedir bir sınıfın) olabilir, bir tek (kişi veya grup) hariç herkesin özgürlükten yoksun olmasıyla...” Fakat bu koltuk değneklerindeki saçmalaktır. Gördüğümüz üzere, meseleler tam da tersinedir. Bir mülkiyet kuralları sistemi kurmada genelleştirilebilirlik, tüm insanlara aynı şekilde muamele etme üzerinde ısrar eden *liberteryendir*. İlk kullanıcı herhangi bir gruptan herhangi biri olabilir. Tersine, ubermencheni (üstün insanı)⁵⁴ yaratan ve onun mülkiyetlerini dürüst bir şekilde elde etmiş kişilerin haklarını yemesini destekleyen *liberaldir*.⁵⁵

2. Mutlak Mülkiyet ve Tiksindirici Ayrım

Freeman’e göre (2002, 135) Jim Crow (Siyahlara j-karşı ayrımcı yasalara-çın) neredeyse tam *laissez-faire*’in eseri idi. Bu sistemden mustarip olmuş siyahların kötü durumlarının serbest teşebbüsün, özel mülkiyet haklarının, liberteryen hukuk kodunun ve “görünmez el” in kapısında yattığı âdil bir şekilde söylenebilir.

53 Freeman (2002, 109-113) elden çıkarılmayış konusu ile zaten ilgilendi. Ben de daha evvelce ona bu hususa cevap verdim (Bkz. dn 18). Şimdi bu meseleyi tekrar gündeme getiriyor. (belki bu liberal deneme tanziminin parçasıdır.) Bu makale onun makalesine detaylı bir reddiye yapmaya niyetli olduğundan, tekrar cevap vermekten başka şıkkım yok.

54 Freeman çizgisindeki demokratik sosyalistler için bu değişmez biçimde bir seçimdeki çoğunluktur. Onun ve diğerlerinin Hitler’in bu tür bir vaka sonucu iktidara geldiği gerçeğine ne diyeceklerini insan merak ediyor.

55 Freeman bu bölümde yabancılaşma hakkında çok daha fazla şey söylüyor, fakat bunun neredeyse tamamı tekrar olduğu için, kendimi bu az sayıda mülahaza ile sınırlıyorum.

Freeman çok yanılıyor. Söz konusu dönemin legal rejimi liberteryenler tarafından savunulmuş olandan onun için mümkün olabileceği kadar farklıydı. (http://www.jimcrowhistory.org/resources/lesson-plans/hs_es_jim_crow_laws.htm; <http://www.britannica.com/blackhistory/micro/303/18.html>; <http://www.spartacus.schoolnet.co.uk/USAjimcrow.htm>). İşte ilkokulun ilk yılları için bir öğretmen rehberinden bir ifade: “Jim Crow yılları boyunca, devlet kanunları okullarda, parklarda, restoranlarda, otellerde, kamusal ulaşımda, tiyatrolarda, tuvaletlerde, benzeri yerlerde ırksal ayrımı emretti” (<http://www.yale.edu/ynhti/curriculumunits/1996/1/96.01.01.x.html>). Bu kesinlikle doğru. Gerçekten, tamamı serbest teşebbüs sistemiyle bağdaşmaz, beyazlarla siyahlar arasında ticarî karşılıklı etkileşimi, siyahlar açısından yasaklayan, yüzlerce kanun vardı. Onlar olmaksızın, pazara katılanlar açısından amansız kâr arayışı çok farklı bir sonuca yol açmış olacaktı.

Siyahların otobüslerin ön kısmında seyahat etmesini yasaklayan kanunları bir örnek olarak alın. Niçin bazı müteşebbisler⁵⁶ siyahların istediği yere oturmasına izin verecek veya tüm ırklara hizmet edecek alternatif rakip otobüs şirketleri kurmadı? Bu illegal olmuş olacaktı, çünkü böyle bir operasyon için devletten bir berat veya müsaade gerekiyordu ve bu gelmiyordu. Eğer gelmiş olsaydı pazarın görünmez eli bu güçlüğü kısa sürede çözmüş olurdu.⁵⁷

Freeman (2002, 136) haklı olarak liberteryenizmin “ırkî, etnik, toplumsal cinsiyetçi veya dinî ayrımcılığı” kınamayı reddetmesi hakkında kızgın şeyler söylüyor. Bu felsefenin hiç kimseyi bu tür faaliyetlere girişmekten menetmeyecek olması yüzünden bunun böyle olduğunu,⁵⁸ liberteryenlere göre bunu onlara ilişkin “gayri âdil hiçbir şey olmadığını izlediğini” düşünmektedir. Fakat böyle bir mütalaa geçersiz olacaktır. Bu tür ayrımcılığı tasvip etmemek mükemmelen saygıdeğer bir liberteryen pozisyon olacaktır, fakat onu kanunla yasaklamak değil.

Her hâlükârda liberal masum insanlara karşı kendileri şiddet başlatmayan yalnızca arkadaşlarını, evlilik partnerlerini ve evet önyargılı bir temelde ticarî temaslarını seçen insanlarla kavgaya hazırlanmadan önce onların da camdan evlerde yaşadıklarının farkına varmalarına müsaade edin. Yoksa, iki cinsiyetliliği benimsemeye hazırlar mı?⁵⁹

56 Siyah veya beyaz, önemi yok, tüm önemli olan şey bu kişinin yeşil renkle ilgili olmasıdır.

57 Gayet muhtemeldir ki, eğer bu dönem boyunca böyle bir iş girişimi yapılmış olsaydı, beyazların çeteleri onu fiziksel şiddetle durdurmuş olurdu ve otoriteler onu korumak için hiçbir şey yapmamış olurdu. Fakat bu liberteryen hür teşebbüs ideali değildir.

58 Bu onların başlatıcı şiddet teşkil etmemesi yüzündendir.

59 Dipnot 36'ya bakın.

3. Pazarlar ve Tekeller

Bu bölüm Freeman'in en temel ekonomik kavrayıştan dahi mahrum olduğunu göstermektedir. Freeman (2002, 136) "Pazar faaliyetleri regüle edilmezse, özgürce bir araya gelen bireyler diğerlerinin opsiyonlarını sınırlandırmak için dizayn edilmiş anlaşmalara da girebilirler1 gerçeğinden şikâyet etmektedir. Fakat her piyasa işlemi bir başka kimsenin alternatiflerini engeller, en azından sınırlandırır. Bir ekmeğin satın alırım. Şimdi siz o ekmeğin aynısını almaya muktedir değilsinizdir. Joe Nerd Microsoft için çalışmaktadır, o aynı zamanda IBM tarafından istihdam edilemez. Bunun için regülasyona mı ihtiyacımız var?

Ürkek bir adam, Freeman (2002, 137) regüle edilmemiş serbest teşebbüs tarafından "ekonomik köleliğin" empoze edilmesinden korkmaktadır, çünkü "birisi... bazı kıt kaynaklar üzerinde... tam bir kontrol tesis edebilir... ve diğerlerine istediği fiyatı uygulayabilir." Fakat bir pazarda, *herkes* istediği fiyatı uygulayabilir; onun bir alıcıyı cezbedip cezbedemeyeceği tümüyle farklı bir meseledir. Elimdeki lastik silgi için sizden 1 milyon dolar isteyebilirim, arzu edersem. Fakat aynı şey petrol yahut su yahut kereste "monopolist"i Çin de söylenebilir; o da mülkiyeti için astronomik bir rakam isteyebilir. Herhangi birinin bu rakamı ödeyip ödemeyeceği ayrı bir konudur.⁶⁰

Bu tür şeylerin özgür piyasalarda vuku bulmamasının sebebinin devlet regülasyonlarıyla bir alâkası yoktur. "Pazarı sınırlamaya" yönelik her teşebbüs, söz konusu maldan daha ve daha fazla satın alınacağından, yüksek ve daha yüksek fiyatlarla karşılanacaktır. En sonunda, satıcılar öylesine yüksek rakamlar talep edeceklerdir ki, denemeye dahi demeyecektir.

Hayır, tek gerçek monopol Freeman'in gözdesi kurum tarafından tesis edilen monopoldür: Devlet. Eski güzel günlerde, kral, mal savaşı yapmış olan dük, belli bir alanda belli mallar üzerinde, örneğin Londra'da mumlar veya Paris'te tuz üzerinde bir monopol bahşederdi. Modern dönemde, monopolist unsurlar ekonomiye postane, motorlu taşıt bürosu, ithalat kotaları, şirket kurtarmaları ve iş kanunları vs. gibi şeyler aracılığıyla katkıda bulundu. Eğer Freeman monopolün kaynağı için serbest teşebbüs sistemine bakıyorsa, yanlış kapıya bakıyor.

60 Pazar yoğunlaşmasının daha yüksek fiyatlara ve/veya tüketici refahında azalmaya yol açacağı görüşünün reddi için bkz. Anderson, et. al. (2001), Armentano (1972, 1982, 1991), Armstrong (1982), Block (1994), Block and Barnett (unpublished), Boudreaux and DiLorenzo (1992), DiLorenzo (1997), DiLorenzo and High (1988), High (1984-1985), McChesney (1991), Rothbard (1970), Shugart (1987), Smith (1983).

Freeman (2002, 137) Lockecu Proviso'yo (1948) zikrederek liberteryen hane mülkleri (homesteading) özel mülkiyeti meselesine de temas ediyor: "Diğerleri ilk sahipleniş tarafında daha kötü duruma düşürülmemeli." Bir yorum göre, bu bütün mülkiyetin tamamı için ölüm olabilirdi. Eğer harfi harfine "daha kötü"yü anlarsak, o zaman *herhangi biri* emeğini *herhangi bir yerde* toprak ile karıştırdığında, *herkesi* özgül kaynağın artık onlar için potansiyel olarak elde edilebilir olmaması anlamında daha kötü duruma düşürüyordur. Bunun problemi, onun, bir liberteryen, veya, gerçekten, hiçbir makul toplumda dava edilebilir olmamasıdır. Çünkü bu tür davranışlar legal olarak yasaklanmak mecburiyetinde olacak ve türümüz sona erecektir. Mesela benim bir somun ekmeği satın almamı alın. Bu, ilgili malın fiyatını, elbette az miktarda yukarı çeker, fakat, yine de, tüm öbür tüketicileri *daha kötü duruma* getirir.

Yelpazenin diğer ucunda, söyleyebiliriz ki *hiç kimse* asla mülk edinen herhangi biri tarafından daha kötü duruma getirilmez, söz konusu materyal tüm gezegendeki en son sahipsiz mal olsa bile. Bunun sebebi eğer A en son küçük parçayı kapsa bile, o zaman B, C,...Z bu meselede gayet aktivitesiz olmakla diğer şeyleri yapmakla ilgili olduklarını göstermişlerdir (Rothbard, 1956). Ancak bu anlayışladır ki insan yaşamaya devam edebilir.

4. Kamu Mallarının ve Sosyal Minimumun Liberteryen Reddi

Çalışmasının bu bölümünde Freeman (202, 138) liberteryenizmi yanlış yorumlamaktadır. O, liberteryenizmi, tümüyle, sınırlı devlet savunucuları veya minarkistlerden oluşuyor görmektedir: "Liberteryen devletin rolü münhasıran hakları ve hak edişleri ihlâllere karşı korumak ve muhafaza etmek, sözleşmeli anlaşmaları uygulamak (enforced) ve ihtilâfları çözmektir." Ancak, anarko-kapitalistler veya serbest piyasa anarşistleri de liberteryen hareketin parçasıdır. Onlara göre, devletin hiçbir münasip fonksiyonu yoktur ve bütün bu görevlerin hepsi serbest teşebbüs sistemine atfedilecektir. İnsan liberteryenizmin bir eleştirmeninin bu felsefenin en azından doğru bir tasvirini sunmasını bir yükümlülük olarak düşünecektir.

5. Bir Özel Güç Olarak Siyasal İktidar

Freeman'in (2002, 138-149) mevcut kamu hukuku altında liberteryenizm eleştirisinin bir problemi onun neredeyse yalnızca Nozick (19974) üzerinde odaklanmasıdır. Nozick'in diğer liberteryenlerce ciddi eleştirilere uğratıldığından habersiz görünmektedir (Barnett, 1977; Sanders, 1977; Evers, 1977; Rothbard, 1977).

Bir diğeri, şimdi ele alacağımız spesifik eleştirilerdir.

Freeman'e göre (2002, 139), liberteryenizm yürütme ve hükmetme güçlerine bir ihtiyaç görürü fakat yasama gücüne bir ihtiyaç görmez. Yani kamu mahkemeleri ve polis olmalıdır fakat yeni kanun yapmak gereksizdir. "Sıkı liberteryenizmin bir tuhaf veçhesi bir yasama otoritesinin, kuralları koyma ve tadil etme ve sosyal sözleşmeleri gözden geçirme otoritesiyle donanmış bir kamu kurumunun eksikliğidir." Bu, liberteryen anarşistler bir tarafa, sınırlı devlet liberteryenleri için dahi doğru değildir. Sonrakinde, gerçekten, demokratik olarak seçilmiş, yalnızca üç meşru devlet kurumunu, mahkemeleri, orduları ve polisi idare etmeyle sınırlanmış bir yasama meclisi vardır. İlkinde, hakikate yalnızca iki (gerçekte felsefenin özünün farklı veçheleri olduğu dikkate alındığında, bir) kural vardır: İlk kural mülkiyetin nasıl meşru olarak varlık alanına girdiğini (edinildiğini) tayin eder ve ikincisi herkesin sahiplerinin mülklerini barışçıl şekilde kullanımına müdahale etmesini yasaklar. Anarko-kapitalistler soracaktır, bu yeni kanunlar fetişinin sebebi nedir? İnsan bu soruya hoş bir cevap verecektir. Zaman zaman yeni kanun için feryat eden yeni teknolojiler belirecektir. Meselâ, radyo dalgalarının keşfi ve radyo televizyonun icadı.

Fakat yeni kanunlar ihtiyacı tetikle hemen ortadan kalkar. Bu yeni alanda, tüm gerekli olan şey, gökyüzünde mülkiyet sahipliği iddiasında bulunanlar arasında sınırlar tesis etmektir ve bu "ilk gelen ilk hizmet görür" ilkesine dayalı mahkemeler tarafından yapılabilir. *İlke* olarak mahkemelerin asırlardır meşgul olduğu toprakta sınırlar çizme problemi ile havada sınırlar çizme arasında bir fark yoktur (Coase, 1962, 19965, 1966, 1988).

Bir başka zorluk Freeman'in (2002, 139) liberteryenler için "siyasal güç hususî olarak uygulanır" ifadesinden doğmaktadır. Yukarda gördüğümüz üzere, bu felsefede, bu bir iç çelişkidir. Bu mevzuda Oppenheimer'inkinden (1926, 24-27) daha iyi bir perspektif yoktur:

Geçimini temin çabası içindeki insanın arzularını tatmin etmek için sevk edildiği birbirine temelden zıt iki araç vardır. Bunlar çalışmak ve soygundur, kişinin kendi emeği ve diğerlerinin emeklerinin zorla ele geçirilmesi... Ben... diğerlerinin emeğinin hak edilmemiş şekilde ele geçirilmesini "siyasal yol" olarak kişinin kendi emeğini diğerlerinin emeğiyle mübadele etmesini, ihtiyacın tatmini için "ekonomik yol" olarak adlandırmaktayım. Devlet siyasal yolun bir organizasyonudur.

Bu yüzden ihtiyaçların tatmini için savaş benzeri soygun tarafından alınacak veya gasp edilecek belli sayıda mal (nesne) ekonomik yol tarafından yaratılana kadar hiçbir devlet varlık alanına giremez.

Freeman'in (2002, 140) kafasından fırlayan bir şey, tamamıyla özgür toplumda koruma için ödeme yapmayanların "saldırgan" insanlardan "korunmayacaklarıdır". Hakikatte bu doğru olmayacaktır. Çünkü, hatırlayın, liberteryen

vizyonda *tüm* mülkiyet özel olacaktır. Bu yolları, caddeleri, otoyolları, parkları, kütüphaneleri vs. kapsar.⁶¹ Bir fakir zayıf kişinin durumunu ele alalım. O, söz gelimi, on kötülük edenlerden koruması için bir koruma ajansına ödemede bulunmaz. Fakat o (az) ödeme yapılan bir işe sahiptir, otobüs kullanır, caddedeki markete yürür vs. Bu imkânların her birine ve tümüne sahip zengin müteşebbisler olacaktır. Müşterilerinin bunları güven içinde kullanması için güçlü bir müşevviğe sahip olacaklardır. Onların devam eden ekonomik refahı bu bakımdan yaptıkları işe derinden bağlıdır. Delil? Nerenin daha emniyetli olduğunu düşünüyorsunuz: Kaliforniya'nın Disney Land'i mi yoksa New York'un Central Park'ı mı? Cevabı sorunun içinde. İlki elbette. Çünkü bu mekânlarda bir soygun veya tecavüz vuku bulursa, milyonlarca dolar kaybedilecektir. Fakat sonrakinde, eğer mekânın bir kullanıcısı gaddarca bir muameleye uğrarsa, otorite pozisyonundaki hiç kimse kişisel servetinin bir dolarını dahi kaybetmeyecektir.

Fakat fakirlerin zenginlerin cömertliği sayesinde emniyet açısından bedava yararlandığı bir durumun var olmadığını varsayın. Fakirlerin kendilerinin korunması için ödeme yapmak zorunda kaldığını düşünün. Bundan ne çıkar? Saldırıya uğramama liberteryen felsefede gerçekten bir haktır. Fakat koruma tamamen farklı bir meseledir; pozitif "hakların" veya servetin bir unsurudur. Eğer fakirler ekmek isterlerse onun için ödeme yapmalıdır. Güvenlik isterlerse, aynı şey geçerlidir. Ancak, herkesin istediği şey için ödeme yapmak mecburiyetinde olduğu kapitalist toplumlarda, fakirlerin, devletin ekonomide daha büyük bir rol oynadığı yerlerdekinden daha fazla güven içinde ve daha fazla zengin olmaya meyletmektedir (Gwartney vd., 1996).

Evet, "liberteryenizm feodalizme benzemektedir" (Freeman, 2002, 141, dn73), aynen ayartmanın tecavüze benzemesi gibi. Sonraki ikisi cinsel ilişki içermektedir. İlk ikisi politik sistemlerdir. Fakat burada benzerlik birdenbire sona ermektedir. Çünkü her bir durumda, tecavüz ve feodalizm *zora dayanırken*, bu çiftlerin ilki, liberteryenizm ve ayartma *gönüllü* eylemlerdir. Şu eski şakayı işittiniz mi: "Bir oturma odası ile bir banyo arasındaki farkı biliyor musunuz? Hayır. İyi, o zaman benim evime gelmeyin." Benzer şekilde şunu söyleyebiliriz: "Ayartma ve tecavüz, ticaret ve hırsızlık, zorla yaptırılan eylem ve gönüllülüğe dayanan eylem arasındaki farkı biliyor musunuz? Hayır. O zaman politik ekonomi felsefesi veya hukuk (üzerine) tartışmayın."

Freeman, maalesef, tartışılan alandaki en temel ve basit şey olan bu ayrımı yapamamaktadır. Serf bu tarza 'ait' olmayı ve efendinin dediğini yapmayı *kabul etmedi*. Ondan ziyade, bu tür davranışa *zorlandı*. Benzer bir ilişki tüm

61 Eğer o bu letafetlerden yararlanmayacak kadar fakirse, özel hayra dayanmaktan başka tercih yoktur.

feodal hiyerarşide geçerlidir.⁶² Keskin bir zıtlık içinde, çalışan kişi işveren ile kendisinin sözleşmesini kabul eder ve tersi de olur. Ev kadını yaptığı alışverişe *rıza gösterir* ve tersi de olur ve bütün özgür ekonomide böyle olur. Uygar düzen tarafından sınırlanmayı kabul etmeyen yegâne kimse soyguncular, tecavüzcüler ve saldırganlardır. Dolayısıyla, evet, liberteryen *onlara* karşı şiddet kullanılmasını savunur. Bu yüzden, itiraf edilmelidir ki, liberteryenizm ve feodalizm, her ikisinin de zor kullanmasında benzerdirler. Fakat önceki şiddet kullanımını sıkı şekilde savunmayla sınırlarken aynıysa hiçbir surette sonraki için söylenemez.

Freeman (2002, 142) “mülkiyet, sözleşme, tahviller, pazarlığa tabi aletler, patentler, copy rightlar⁶³ vb. gibi modern kurumları ortaya çıkaran sayısız karmaşık kurala sadece Görünmez El tarafından nasıl fiilen evrim geçirttirildiğini görmeyi zor” bulmaktadır. Bu zorluğun izahı belki de en başta bu yazarın bu konseptin faydasına inanmamasıdır. Fakat özel hukuk⁶⁴ (ticaret hukuku, Amerikalı Hakem Birliği, özel Ortodoks Yahudi Mahkemeleri Bet Din) temel kuralları yeni şartlara uygulama söz konusu olduğunda geride kalma durumuna düşmedi.⁶⁵ Gerçekten, onların kamusal karışıklıklarına verilmemiş bir avantajları vardı: Müşterileri cezbetme ihtiyacı. Kamu mahkemelerinde görev yapan hâkimler, eğer herhangi bir şey için biliniyorlarsa, başarısız politikacılar olmaları yüzünden biliniyorken, bu (özel) mahkemelerdeki hâkimlerin Ariflikleriyle bilinmesi tesadüf değildir.

Meselelere bu açıdan bakın. Hâlihazırda bir dünya devleti yok.⁶⁶ Her bir ülke, bu yüzden, egemen Bu uluslararası hukuk, uluslararası ticaret için ölüm çanının çalması mıdır? Hiç de değil. Onları gerçekten tehdit etmemesine rağmen diğer ülkeleri işgal eden birkaç külhani devlet hariç, barış hüküm sürmektedir. Uluslararası mahkemeler ticarî ihtilafları çoğu defa çözmektedir. İzlanda ile Japonya, Avusturalya ile Norveç arasındaki ilişkiler haklı olarak bu şekilde tarif edilebilir. Elbette, liberteryen vizyonda, milletler değil, bireyler egemen olacaktır. Bu, uygarlığın sonunu getirmeyecektir. Evet, aynen

62 Bu feodalizmde bazı gönüllü anlaşma unsurları yoktur demek değildir. Kuşkusuz Nazizmde, Komünizmde ve benzerlerinde bazı gönüllü anlaşma unsurları vardı. Tahminen Freeman benim liberteryenizmin bu sistemlere benzediği itirafımdan büyük memnuniyet duyacaktır. Feodalizm hakkında daha fazla bilgi için bkz: <http://www.infoplease.com/ce6/history/A0818585.html>; http://www.britainexpress.com/History/Feudalism_and_Medieval_life.htm; <http://en.wikipedia.org/wiki/Feudalism>.

63 Liberteryen hukukta hiçbir patent olmayacaktı ve sözleşmeli olmayan telif hakkı olmayacaktı. Buhususta bkz. Kinsella (2001).

64 Bkz. Benson 1989a, 1989b, 1990, 1993; Stringham 1998-1999; 2002, 2003; Stringham ve Boettke, 2004.

65 Yukarda radyo ve televizyon hakkındaki tartışmaya bakın.

66 Birleşmiş Milletler, kurucu unsurlarından, çeşitli üye ülkelerden bağımsız olarak hiçbir güce sahip olmayan bir müzakere kulübüdür.

külhani devletlerin olması gibi külhani bireyler vardır. Fakat uygar konuşma yine de Freeman'in öyle olduğunu söylediği gibi, tutarsız bir nosyon değildir.

Freeman (2002, 144) liberteryenleri gücün “onun kendilerine karşı kullanılmasına rıza göstermemiş kimselere karşı” kullanılmasını savunmakla itham etmekte. Bu, onun gibi liberal hassasiyetlere sahip bir kimseye haksız olmak gibi görünmektedir. Bu iddia yeterince doğrudur. Serbest teşebbüs koruma ajansları gerçekten böyle bir şeye rıza göstermiş olmayan kişilerin (bazılarına) karşı zor kullanacaktır. Fakat bu adam kaçırıcılar, katiller, tecavüzcüler ve hırsızlarla, yani diğerlerine karşı ilk olarak şiddeti başlatanlarla sınırlı kalacaktır. Problem nerede?

Kendi liberal sisteminin (Freeman, 2002,144) “tasdik edilmiş bir kanunlar heyetine dayanan yargısal hükümlerin geçerliliği kadar taraflar ve belli şikâyetler ve ihtilâflar üzerinde yetkiyi” meşrulaştırdığını iddia etmektedir. Fakat kim tarafından verilen yetki, kim tarafından tasdik? Şu anda yaşayan hiç kimse böyle bir belge tarafından sınırlanmayı (bound) kabul etmediği için anayasa hiçbir legal otoriteye sahip değildir ne de onun uygulaması, liberteryen hukukta olduğu gibi, suçlularla sınırlıdır. Tersine, politikacılar ve bürokratlar asla hiçbir suçtan mahkûm olmamış *masum* insanları yönetir, vergilendirir ve regüle eder. Adaleti daha büyük ölçüde bozmak tahayyül edilebilir mi?

Yazarımız (2002, 145) liberteryen hukuku itimada dayanan bir karakterden mahrum olmakla eleştirmektedir:

Sözleşmeli ekonomik ilişkiler özel normal olarak ekonomik çıkarlar tarafından sürüklenmektedir; taraflar bir diğerinin iyiliği konusunda kayıtsızdır ve müzakereler mesafeli olarak yapılmaktadır. Sözleşmeli ekonomik ilişkiler itimada dayalı ilişkiler değildir, ki bu tür ilişkiler tabiatları gereği kişinin kendi çıkarı pahasına bile olsa diğer tarafların çıkarlarına davranmayı gerektirir.

Fakat hükümet en son ne zaman bu tarzda davrandı? Politikacıların ve bürokratların kendi çıkarlarına davrandıkları politik ekonominin Kamu tercihi Okulu'nun ana bulgusudur (Buchanan ve Tullock, 1962). Öbür türlü şu şaka nasıl geçerlik kazandı: “devlettenim, size yardım etmek için buradayım.”

Sonra tarafsızlık kriteri var. Freeman'in (2002, 146) görüşüne göre: “İnsanlar yalnızca ödeme yapmaya muvaffak oldukları koruma, hakemlik ve prosedürel hakları alırlar. Bu yüzden siyasal güç *tarafsız şekilde* idare edilemez.” Evet, bu koruma ve hakemlik hizmetleri için doğrudur. Bu serbest teşebbüs sisteminin kesin etiğidir. Pazarda, yalnızca ödeme yaptığın şeyi elde edersin⁶⁷ ve bu da iyi bir şeydir. Bunu inkâr etmek dayatılmış eşitlikçiliği benimsemektir. Bu “mantığı” herhangi bir başka mal veya hizmet ile deneyin: “İnsanlar

67 Müşteri olduğumuz zaman, yolların, parkların, apartman binalarının vs. zengin mülkiyet sahiplerinin üzerinde bedavacın olmaktan başka.

yalnızca kendileri için ödeme yaptıkları şeyleri (havauçlar, bisikletler ve kurşun kalemler) alırlar. (Ekonomik) güç bu yüzden *tarafsız şekilde* idare edilmez.” Burada, açıktır ki, bu, soğukkanlı değerlendirmeyi hak etmeyen, bir silah gölgesinde zorlanmış bir eşitlikçilik için açık bir iddiadır.

Prosedürel haklardan ne haber? Bunlar farklıdır. İşi uzun süre devam ettirmek isteyen her serbest piyasa mahkemesi hakkaniyet, dürüstlük ve adâlet için bir şöhret kazanmalı ve muhafaza etmelidir. Bu mahkemeler eğer farklı kimseler için farklı kurallar kullanırlarsa, bu bir anda erir. Örneğin, bir mahkemenin fakir insanları “cadılar” için kullanılmış bir prosedürel kurala tabi kıldığını varsayın; onları 30 dakika suyun altında tutun eğer yaşarlarsa bu onların cadı olduğunu ispatlar. Eğer ölürlerse, bu onlar için çok kötüdür. Böyle bir yapının kim müşterisi olmak ister? Hatırlayın, pazarda, mahkemeler müşterileri tatmin etmeye dayanacaktır ve hiç kimse ama hiç kimse böylesine keyfî bir yapının müşterisi olmak istemeyecektir.

Freeman (2002, 148) liberteryen hukuk kodu altında “bütün bireylere tarafsız şekilde uygulanacak hiçbir üniform kamu hukuku olmamasından” şikâyetçi olmaktadır. Fakat, onun daha önceki bir sistemin yeni şartlara uymak için hiçbir yolu olmayacağı şikâyeti veri alındığında biraz sert. Daha evvelce o (2002, 139) “yasama otoritesi, kuralları koyacak ve değiştirecek ve sosyal sözleşmeleri düzeltecek bir kamu kurumu” için çağrı yapmıştı.

Fakat bu esasen tam üniformluk ile bağdaşmaz. Eğer hukukta revizyonlar, tadiller ve değişiklikler sıradan olaylar olacak ve değişik devlet mahkeme sistemleri ve farklı bölgesel yetki alanları olacaksa, o zaman hukukun tam üniformluğu *imkânsızdır*.

Her hâlükârda, bu, onun kendi sisteminin de karşılamakta başarısız olduğu bir şarttır. Hâlihazırda, devletçi hukuk sisteminde, çok sayıda farklı sistemler vardır. Uluslararası alanda İngiliz hukuk sistemi, Fransız hukuk sistemi, Roma hukuk sistemi ve Şeriat hukuk sistemi vardır. ABD’de bile, Louisiana ve diğer kırk dokuz devlet bir yana, Yüksek Mahkeme’nin konuşmasından önce, daha alt birkaç bölgede işlemekte olan farklı hukuklar vardır.

V. Sonuç

İdeal politik sistemde hiç kimse başka birine karşı şiddeti ilk olarak kullanmayacaktır. Adâlet daha azını gerektirmez. Devlet bu kuralı mecburen ihlâl eden bir organizasyondur. Bu yüzden, devlet mecburen gayri âdildir. Bu anarko-liberteryenizmin pozisyonudur ve Freeman (2002) tarafından söylenen hiçbir şey bu doğal özgürlük sistemini zayıflatmamaktadır.

Kaynakça

- Anderson, Martin. 1989. *The Christian Science Monitor*, 4 January, p. 19, reprinted in Block, Walter, ed. *Economics and the Environment: A Reconciliation*, Vancouver: The Fraser Institute.
- Anderson, William, Walter Block, Thomas J. DiLorenzo, Ilana Mercer, Leon Snyman, and Christopher Westley. 2001. "The Microsoft Corporation in Collision with Antitrust Law," *The Journal of Social, Political and Economic Studies*, Vol. 26, No. 1, Winter, s. 287–302.
- Armentano, Dominick T. 1972. *The Myths of Antitrust*, New Rochelle, N.Y.: Arlington House.
- . 1982. *Antitrust and Monopoly: Anatomy of a Policy Failure*, New York, Wiley.
- . 1991. *Antitrust Policy: The Case for Repeal*, Washington, D.C.: The Cato Institute.
- Armstrong, Donald. 1982. *Competition versus Monopoly: Combines Policy in Perspective*, Vancouver: The Fraser Institute.
- Barnett, Randy, 1977, "Whither anarchy? Has Robert Nozick justified the state?," *The Journal of Libertarian Studies*, Vol. 1, No. 1, Winter, s. 15–22.
- Barnett, William and Walter Block. Unpublished. "Coase and Van Zandt on Lighthouses"
- Benson, Bruce L. 1989a. "Enforcement of Private Property Rights in Primitive Societies: Law Without Government," *The Journal of Libertarian Studies*, Vol. IX, No. 1, Winter, s. 1–26.
- . 1989b. "The Spontaneous Evolution of Commercial Law," *Southern Economic Journal*, 55: 644–661.
- . 1990. *The Enterprise of Law: Justice Without the State*, San Francisco: Pacific Research Institute for Public Policy.
- . 1993. "The Impetus for Recognizing Private Property and Adopting Ethical Behavior in a Market Economy: Natural Law, Government Law, or Evolving Self-Interest," 6 *Rev. Austrian Econ.* 43.
- Block, Walter. 1969. "Voluntary Slavery." *The Libertarian Connection*, Vol. I, No. 3, April 13, s. 9–11.
- . 1983. "Public Goods and Externalities: The Case of Roads," *The Journal of Libertarian Studies: An Interdisciplinary Review*, Vol. VII, No. 1, Spring, s. 1–34; http://www.mises.org/journals/jls/7_1/7_1_1.pdf
- . 1990. "Earning Happiness Through Homesteading Unowned Land: a comment on 'Buying Misery with Federal Land' by Richard Stroup," *Journal of Social Political and Economic Studies*, Vol. 15, No. 2, Summer, s. 237–253.
- . 1991. "Book review of Michael Levin, *Feminism and Freedom*," *The Journal of Libertarian Studies*, Vol. X, No. 1, s. 97–106; http://www.mises.org/journals/jls/10_1/10_1_6.pdf
- . 1991 [1976]. *Defending the Undefendable*, New York: Fox and Wilkes.
- . 1994. "Total Repeal of Anti-trust Legislation: A Critique of Bork, Brozen and Posner," *Review of Austrian Economics*, Vol. 8, No. 1, s. 35–70.
- . 1996. "Hayek's Road to Serfdom," *Journal of Libertarian Studies: An Interdisciplinary Review*, Vol. 12, No. 2, Fall, s. 327–350, http://www.mises.org/journals/jls/12_2/12_2_6.pdf
- . 1998. "Compromising the Uncompromisable: Discrimination," *American Journal of Economics and Sociology*, Vol. 57, No. 2, April, s. 223–237. <http://www.babson.edu/ajes/issues/past.htm>

- . 1999. “Market Inalienability Once Again: Reply to Radin,” *Thomas Jefferson Law Journal*, Vol. 22, No. 1, Fall, s. 37–88.
- . “Alienability, Inalienability, Paternalism and the Law: Reply to Kronman,” *American Journal of Criminal Law*, Vol. 28, No. 3, Summer, s. 351–371.
- . “Toward a Libertarian Theory of Inalienability: A Critique of Rothbard, Barnett, Gordon, Smith, Kinsella and Epstein,” -, Vol. 17, No. 2, Spring, s. 39–85; http://www.mises.org/journals/jls/17_2/17_2_3.pdf
- Block, Walter and Michael A. Walker. 1985. *Focus on Employment Equity: A Critique of the Abella Royal Commission on Equality in Employment*, Vancouver: The Fraser Institute.
- Block, Walter and Garschina, Kenneth M. 1995. “Hayek, Business Cycles and Fractional Reserve Banking: Continuing the De-Homogenization Process,” *Review of Austrian Economics*, Vol. 9, No. 1, 1995, s. 77–94; http://www.mises.org/journals/rae/pdf/rae9_1_3.pdf
- Block, Walter and Matthew Block. 1996. “Roads, Bridges, Sunlight and Private Property Rights,” *Journal Des Economistes Et Des Etudes Humaines*, Vol. VII, No. 2/3, June-September, s. 351–362; http://141.164.133.3/faculty/Block/Blockarticles/roads1_vol7.htm
- Block, Walter and Roy Whitehead. 2005. “Compromising the Uncompromisable: A Private Property Rights Approach to Resolving the Abortion Controversy,” *Appalachian Law Review*, 4 (2) 1–45.
- Boudreaux, Donald J., and DiLorenzo, Thomas J. 1992. “The Protectionist Roots of Antitrust,” *Review of Austrian Economics*, Vol. 6, No. 2, s. 81–96.
- Buchanan, James M., and Gordon Tullock. 1962. *The Calculus of Consent: Logical Foundations of Constitutional Democracy*, Ann Arbor: University of Michigan.
- Childs, Roy A., Jr., 1977, “The invisible hand strikes back,” *The Journal of Libertarian Studies*, Vol. 1, No. 1, Winter, s. 23–34.
- Coase, Ronald. 1962. “The Interdepartment Radio Advisory Committee,” *5 Journal of Law and Economics* 17–47.
- . 1965. “Evaluation of Public Policy Relating to Radio and Television Broadcasting: Social and Economic Issues,” *41 Land Economics* 161–167.
- . 1966. “The Economics of Broadcasting and Government Policy,” *56 American Economic Review, Papers and Proceedings* 440. Also in *The Crisis of the Regulatory Commissions*, P. W. McAvoy ed., Norton, New York, 1970.
- . 1998. Comment on Thomas W. Hazlett, Assigning Property Rights to Radio Spectrum Users: Why Did FCC License Auctions Take 67 Years? *41 Journal of Law and Economics* 577–580.
- DiLorenzo, Thomas J. 1997. “The Myth of Natural Monopoly,” *Review of Austrian Economics*, Vol. 9, No. 2, s. 43–58.
- DiLorenzo, Tom and Jack High. 1988. “Antitrust and Competition, Historically Considered,” *Economic Inquiry*, July.
- Epstein, Richard A. 1992. *Forbidden Grounds: The Case Against Employment Discrimination Laws*, Cambridge: Harvard University Press.
- . 1985. *Takings: Private Property and the Power of Eminent Domain*, Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts and London, England.
- Evers, Williamson M., 1977, “Toward a reformulation of the law of contracts,” *The Journal of Libertarian Studies*, Vol. 1, No. 1, Winter, s. 3–14.

- Feinberg, Joel. 1988. *Harmless Wrongdoing: The Moral Limits of the Criminal Law*, New York: Oxford University Press.
- Fish, Stanley. 1994. *There's No Such Thing As Free Speech: And It's a Good Thing, Too*. New York City: Oxford University Press.
- Freeman, Samuel. 2002. "Illiberal Libertarians: Why Libertarianism is Not a Liberal View.," 30, 2, s. 105–151.
- Friedman, Milton. 1962. *Capitalism and Freedom*, Chicago: University of Chicago Press.
- Gwartney, James, Robert Lawson and Walter Block. 1996. *Economic Freedom of the World, 1975–1995*. Vancouver, B.C. Canada: the Fraser Institute.
- Gwartney, James, Robert Lawson with Dexter Samida. 2000. *2000 Annual Report: Economic Freedom of the World*, Vancouver, B.C.: The Fraser Institute.
- Hayek, Friedrich A. 1944. *The Road To Serfdom*, The University of Chicago Press, Chicago.
- High, Jack. 1984–1985. "Bork's Paradox: Static vs. Dynamic Efficiency in Antitrust Analysis," *Contemporary Policy Issues*, Vol. 3, s. 21–34.
- Hoppe, Hans-Hermann. 1993. *The Economics and Ethics of Private Property. Studies in Political Economy and Philosophy*. Boston: Kluwer Academic Publishers.
- , ed. 2003. *The Myth of National Defense: Essays on the Theory and History of Security Production*, Auburn: Mises Institute. <http://www.mises.org/etexts/defensemyth.pdf>
- . 1994. "How is Fiat Money Possible? or, The Devolution of Money and Credit," *Review of Austrian Economics*, 7(2), s. 49–74.
- . 2001. *Democracy – The God That Failed: The Economics and Politics of Monarchy, Democracy, and Natural Order*, Rutgers University, N.J.: Transaction Publishers.
- . 2002. "Free Banking and the Free Bankers." Vol. 9, No. 1. s. 3–53; http://www.mises.org/journals/rae/pdf/rae9_1_1.pdf
- Hoppe, Hans-Hermann, with Guido Hülsmann and Walter Block. 1998. "Against Fiduciary Media," *Quarterly Journal of Austrian Economics*, Vol. 1, No. 1, s. 19–50, http://www.mises.org/journals/qjae/pdf/qjae1_1_2.pdf
- Hummel, Jeffrey. 1990. "National Goods vs. Public Goods: Defense, Disarmament and Free Riders," *The Review of Austrian Economics*, Vol. IV, s. 88–122.
- Kant, Immanuel. 1965. *The Metaphysical Elements of Justice*. John Ladd, translator. New York: Library of Liberal Arts.
- Kinsella, Stephan N. 1992. "Estoppel: A New Justification for Individual Rights," *Reason Papers*, No. 17, Fall.
- . 1996. "Punishment and Proportionality: the Estoppel Approach," *The Journal of Libertarian Studies*, Vol. 12, No. 1, Spring, s. 51–74.
- . 2001. "Against Intellectual Property," *Journal of Libertarian Studies*, Vol. 15, No. 2, Winter, s. 1–53.
- Levin, Michael. 1997. *Why Race Matters: Race Differences and What They Mean*, New York: Praeger.
- Locke, John. 1948. *An Essay Concerning the True Origin, Extent and End of Civil Government*, in E. Barker, ed., *Social Contract*, New York: Oxford University Press.
- McChesney, Fred. 1991. "Antitrust and Regulation: Chicago's Contradictory Views," *Cato Journal*, Vol. 10.

- Mercer, Ilana. 2004. "How much is that doggie in the window?" April 2; http://www.wnd.com/news/article.asp?ARTICLE_ID=37857
- Nozick, Robert. 1974. *Anarchy, State and Utopia*, New York: Basic Books.
- Olasky, Marvin. 1992. *The Tragedy of American Compassion*, Chicago: Regnery Gateway.
- Oppenheimer, Franz. 1926. *The State*. New York: Vanguard Press.
- Rand, Ayn. 1957. *Atlas Shrugged*, New York, Random House.
- Rothbard, Murray N. 1956. "Toward a Reconstruction of Utility and Welfare Economics." Mary Sennholz (ed.), *On Freedom and Free Enterprise: Essays in Honor of Ludwig von Mises*. Princeton, NJ: D. Van Nostrand Co., s. 224–262.
- . 1961. "A Fable for Our Times By One of the Unreconstructed"; <http://www.lewrockwell.com/rothbard/rothbard22.html>
- . 1962. "The Case for a 100 Percent Gold Dollar," *In Search of a Monetary Constitution*, Leland B. Yeager, ed., Cambridge, MA: Harvard University Press, pp. 94–136, and Auburn, AL: Ludwig von Mises Institute, 1991.
- . 1963. *America's Great Depression*. Kansas City: Sheed Andrews.
- . 1970. *Man, Economy and State*, Los Angeles, Nash.
- . 1973. *For a New Liberty*, Macmillan, New York.
- . 1977, "Robert Nozick and the immaculate conception of the state," *The Journal of Libertarian Studies*, Vol. 1, No. 1, Winter, s. 45–58.
- . 1982. *The Ethics of Liberty*. Atlantic Highlands, N.J.: Humanities Press.
- . 1995a. *Economic Thought Before Adam Smith: An Austrian Perspective on the History of Economic Thought (Vol. I)*. Brookfield, VT: Edward Elgar Publishing Company.
- . 1995b. Brookfield, VT: Edward Elgar Publishing Company.
- Sanders, John T., "The free market model versus Government: a reply to Nozick," *The Journal of Libertarian Studies*, Vol. 1, No. 1, Winter, s. 35–44.
- Schumpeter, Joseph A. 1942. *Capitalism, Socialism and Democracy*, New York: Harper.
- Sechrest, Larry. 2004. "Private Provision of Public Goods: Theoretical Issues and Some Examples from Maritime History", *ICFAI Journal of Public Finance*, August, Vol. II, No. 3, 45–73.
- Shugart II, William F. 1987. "Don't Revise the Clayton Act, Scrap It!," 6 *Cato Journal*, 925.
- Smith, Jr., Fred L. 1983. "Why not Abolish Antitrust?," *Regulation*, Jan–Feb, 23.
- de Soto, Jesus Huerta. 2001. "A Critical Note on Fractional Reserve Free Banking," *The Quarterly Journal of Austrian Economics*, Vol. 1, No. 4, Fall, s. 34, 35.
- . 1995. "A Critical Analysis of Central Banks and Fractional-Reserve Free Banking from the Austrian Perspective," *Review of Austrian Economics*, 8(2), s. 25–38.
- Spooner, Lysander. [1870] 1966. *No Treason*, Larkspur, Colorado: Ralph Myles.
- Stringham, Edward. 1998–1999. "Market Chosen Law," Vol. 14, No.1, Winter, 53–77.
- . 2002. "The Emergence of the London Stock Exchange as a Self-Policing Club," *Journal of Private Enterprise*, Vol. 17, No. 2, 1–19.
- . 2003. "The Extralegal Development of Securities Trading in Seventeenth Century Amsterdam," *Quarterly Review of Economics and Finance*, Vol. 43, No. 2, Summer, 321–344.

- Stringham, Edward and Peter Boettke. 2004. "Brokers, Bureaucrats, and the Emergence of Financial Markets," *Managerial Finance*, Vol. 30, No. 5, 57–71.
- Walker, Deborah, Jerry W. Dauterive, Elyssa Schultz and Walter Block. 2004. "The Feminist Competition/Cooperation Dichotomy: A Critique," *Journal of Business Ethics*, Vol. 55, No. 3, December, s. 241–252.
- Whitehead, Roy and Walter Block. 2001. "Should the Government be Allowed to Engage in Racial, Sexual or Other Acts of Discrimination?" , Vol. 22, No. 1, Fall, s. 53–84.
- Williams, Walter. 1982. "On Discrimination, Prejudice, Racial Income Differentials, and Affirmative Action," *Discrimination, Affirmative Action and Equal Opportunity*, Walter Block and Michael walker, eds., Vancouver: The Fraser Institute.